LIET. BIBLIOGR. TARNYBOS DOVANA

Europos LIETUVIS

Nr. 29(620). 1960. VII. 20 — Londonas, 1960 metų, liepos mėn. 20 d. — XIV metai

PAGAMINTA GREAT BRITAIN PAID 20 JLY 60

ATREMTI KOMUNIZMUI

Buvusio D. Britanijos Ministerio Lietuvoje T. Prestono kalba, pasakyta PET suruoštame Pabaltijo kraštų pagrobimo 20 metų sukakties minėjime.

Nepaisant viso kuklumo, laikau save ypač tinkamu kalbėti jums čia apie tai, kaip Rusija prisijungė Pabaltijo valstybes, nes, kaip anuo metinis Britų Ministeris Lietuvoje, esu buvęs šio tragiško įvykio liudininkas. Dėl to ką aš čia ruošiuos pasakyti, bus tai ne vaizduotės gaminys, bet nurodymas, kaip kas įvyko.

Mano buvimas Kaune, anuometinėje Lietuvos sostinėje, rusams tikrai buvo nepageidaujamas. Jie nenorėjo, kad užsieniečiai būtų barbariško jų elgesio liudininkai. Birželio mėn. jie nurodė visiems užsiniečiams diplomatams, kad jeigu šie tuojau pat nepaliks krašto, tai jiems bus atimta diplomatinė neliečiamybė, ir jiems bus pradėti taikyti sovietiniai įstatymai. Tai, žinoma, yra būdingas pavyzdys, kaip Rusija nepaiso tarptautinės teisės, turint galvoje tai, kad nė vienas mūsų kraštų nebuvo su Rusija karo padėtyje, nors Rusija pagal Ribbentropo - Molotovo 1939 m. rugpiūčio mėn. sutartį buvo pasidariusi hitlerinės Vokietijos sąjungininke. Daugumas mano kolegų diplomatų išvažiavo dar birželio mėn., o man pasisekė išsilaikyti iki rugsėjo mėn., nepaisant rusų grasinimų; tai kaip tik davė man išimtinės progos būti liudininku, kaip rusai vykdo kolonizaciją, kuria jie vis kaltina mus.

Kita priežastis, kodėl man malonu šia proga šiandien kalbėti jums, yra tai, kad kas anuomet 1940 m. vasarą įvyko Pabaltijo valstybėse, yra tasai šablonas, pagal kurį Rusija yra užgrobusi eilę nerusiškų Europos valstybių su 120.000.000 gyventojų ir užėmusi Europoje daugiau kaip pusę milijono kvadratinių mylių žemės. Tie nelaimingi žmonės savo kultūra, religija, gyvenimo būdu ir istoriniais saitais yra susiję su Vakarų Europa, o dabar jie, valdomi komunistinio režimo policinės tironijos, jaučia vis didesnį savo padėties kartumą ir darosi vis atkaklesni.

Rusiškieji užgrobimai, įvykdyti po antrojo pasaulinio karo, nepaisant daugelio nepuolimo sutarčių, kurias Rusija pati buvo pasiūliusi ir pasirašiusi, yra ypatingos istorinės reikšmės įvykis. Iki tol niekad Europoje nėra buvę tokios masinės nukariavimų bangos tokiu trumpu laiku.

Bet leiskite man grįžti į 1940 m. įvykius Pabaltijo valstybėse. Ten buvo trys tautos, kurių vienintelė giminystė su Rusija buvo ir tebėra tiktai tas jų nelaimingas likimas— būti valdomoms rusiškojo imperializmo. Jų gyvenimo būdas buvo nerusiškas, jų valdymosi santvarka buvo nerusiška, ir jų kalbos nieko bendra neturi su rusiškąja. Lietuvių kalba yra beveik grynas sanskritas ir viena pačių seniausiųjų Europos kalbų.

Kol gyvenau Kaune, man teko būti liudininku krašto ekonomijos, politikos ir kultūros ypatingo pažangėjimo. Trumpu keleto metų tarpu Kaunas ir kiti miestai patrigubino savo gyventojų skaičių, o namai ir fabrikai kilo tokiu greitumu kaip grybai. Pagal naujosios respublikos įstatymus (po pirmojo pasaulinio karo) didieji dvarai buvo suskaldyti, ir buvo pravesta žemės reforma, pagal kurią sukurta 45.000 naujų ūkių. 1940 m., kai kraštą vėl užėmė Rusija, buvo ne mažiau kaip 250.000 smulkių ūkininkų; jų gaminius sudorodavo krašto kooperatinės draugijos, per kurias jie gaudavo pelną. Švietimo srityse buvo įvestas privalomas mokslas, 1939 m. mokyklų lankymas buvo septynis kartus padidėjęs palyginti su caro laikais, o kai dėl lietuviško spausdintojo žodžio, tai ėjo ne mažiau kaip 177 periodiniai leidiniai su šimtais tūkstančių tiražo. Kultūros srityje buvo skatinama tiek muzika, tiek literatūra.

Aš buvau tikėjęsis, kad 1940 m. rusai gal kaip nors sušvelnins savo priemones ir atsižvelgs į tų trijų mažųjų valstybių nepriklausomybės teises, kurias Sovietų Rusija buvo patikrinusi 1920 m. sudarytomis iškilmingomis sutartimis. 1940 m. gegužės mėn. Stalinas pasikvietė Lietuvos Ministerį Pirmininką atvažiuoti į Maskvą, ir buvo atnaujintos Sovietų Sąjungos garantijos. Bet Lietuvos Ministeris Pirmininkas susilaukė tokio pat likimo, kaip ir visi kiti mažų kraštų ministeriai pirmininkai, kurie su kepure rankoje nukeliauja į Maskvą. Vėliau Lietuvos Ministeris Pirmininkas buvo areštuotas, išgabentas ir dingo be pėdsakų. Taigi tuo būdu išryškėjo tikroji Rusijos politikos Pabaltijo valstybių atžvilgiu prasmė: tai reiškė jų prijungimą prie komunistinės Rusijos.

Nesiruošiu čia pradėti dėstyti smulkią apyskaitą, kas atsitiko Lietuvoje ir kituose Pabaltijo kraštuose. Buvo vykdomi masiniai areštai visuose gyventojų sluoksniuose, įskaitant rinktuosius Lietuvos parlamento narius, o ypač ūkininkų. Išvežimai buvo vykdomi žiauriausiu būdu. Išvežamieji pakeliami anksti rytą, ir duodama jiems pusvalandis pasiruošti kelionei. Vyrai, moterys ir vaikai buvo išskirti ir pasiųsti į skirtingas vietas. Tūkstančiai jų žuvo pakeliui. Man tai buvo pakartojimas 1917 m. rusų revoliucijos baisybių, kurias aš taip pat esu matęs.

Paskutinis šios tragedijos veiksmas, kaip aš mačiau, prieš palikdamas Lietuvą 1940 m. rugsėjo mėn., buvo tas, kad komunistiniai kvislingai, kurių vargu buvo daugiau kaip pora šimtų, — o pusė jų dar ir tokių, kurie buvo ligi tol laikomi kalėjimuose už kriminalinius nusikaltimus, — rusų policijos padedami suvaidino biaurią rinkimų komediją, pravesdami komunistinę 99 proc. daugumą, o, be kita ko, rinkimų duomenys buvo paskelbti dar prieš suskaičiuojant balsus.

Pirmasis to naujojo, komunistų suklastotojo parlamento veiksmas buvo tikru maskviniu būdu pravesti nutarimą įjungti naujajai Lietuvos respublikai į TSRS.

Šio krašto žmonės, kuriems aš esu pasakojęs tuos tragiškus įvykius, tvirtina man, kad jiems nusibodo ir įgriso jau klausytis tai; jie sako, kad juos domina tiktai ateitis. Noriu priminti jiems, kad yra ir kitų žmonių, kurie taip pat domisi tik ateitimi; pavyzdžiui, narsusis vengrų jaunimas, kuris už savo laisvę kovojo prieš rusiškus tankus; lenkai, čekai ir nuo praeito mėnesio Rytų Vokietijos ūkininkai, kurie buvo nuskriausti beveik tuo pačiu būdu, kaip kad Stalinas apie 1930 m. sulikvidavo vadinamuosius buožes. Iš tikro komunistinis puolimas nesmagiai artėja prie mūsų durų slenksčio.

Dar jūs, be abejo, labai gyvai tebeprisimenate, kas atsitiko 1945 m. pavasarį Jaltos konferencijoje. Tai buvo konferencija, kuria, man rodos, negali didžiuotis nė vienas anglas. Ten pasikartojo Pabaltijo valstybių užpuolimo pavyzdys. Iš tiesų rusiškojo komunizmo puolamieji veiksmai pasiekė tokią viršūnę, kad Vakarų pajėgos, kurios su 1946 m. praktiškai pačios nusiginklavo Vakarų Europoje, suprato, jog kas nors turi būti daroma sustabdyti pirmyn žygiuojančios Raudonosios Armijos potvyniui.

Žmogus, kuris pirmasis pamatė rusiškųjų puolimų Europoje raudonąją šviesą, buvo Ernie Bevin, garsusis profsąjungininkas ir vienas geriausiųjų užsienio reikalų ministerių, kokius dabartiniame šimtmetyje mes esame turėję. Kaip buvęs darbininkas, jis žinojo, kaip tvarkytis su rusiškais komunistais. Daugiausia Bevinui dėkotina, kad 1949 m. balandžio mėn. mes sukūrėme NATO, arba Šiaurės Atlanto Pakto Organizaciją. NATO, kaip jūs visi žinote, yra 15 laisvų ir demokratinių valstybių sąjunga, kurios vienintelis tikslas yra saugoti taiką ir Šiaurės Atlanto srityse rūpintis palaikyti pastovumą ir kelti gerovę. Negaliu pabrėžtinai sakyti, kad NATO yra grynai gynybai skirta sąjunga ir kad ji neturi jokių kitų siekimų šalia tikslo ginti nuo komunistinių pajėgų laisvę ir savo gyvenimo būdą. NATO buvo sudaryta remiantis Jungtinių Tautų konstitucijos 51 paragrafu. Tai buvo padaryta tik tada, kai Vakarų galybės išbandė visas pastangas susitarti su rusais ir Jungtinių Tautų konstituciją padaryti taikos veiksniu. Per tą vienuolika savo buvimo metų NATO yra išryškėjusi, kaip tikra didžiulė tų jai priklausančių 15 tautų pajėgumo išteklių apjungėja. NATO politikos vienas pagrindų, kaip jau minėjau, gynybos reikalas, politika išvengti karo, galimajam užpuolikui aiškiai parodant, kad karas neapsimoka. Rusai visiškai supranta tai; o dėl to nuo 1949 m. balandžio mėn., nuo tada, kai NATO įkurta, raudonosios pajėgos nebėra jau užėmusios nė vieno inčo Europos žemių.

Jūs galėtumėte pasakyti, kad tai yra labai puiku; bet kas gera išto mums, kraštams, paliktiems rusiškojoj komunistinėj tironijoj? Mano atsakymas čia deja, šiuo metu labai maža kas iš karinio požiūrio, bet gana daug moralinės naudos. Kaip jau sakiau, NATO apsaugojo Vakarų Europą nuo tolimesnių Rusijos puolimų. Kai dėl jūsų kraštų, tai aš negaliu negalvoti, kad, komunistinė ideologija maža ką tereiškia administraciniuose reikaluose. Tai reiškia, kad Rusija privalo valdyti arba palaipsniui švelnindama savo režimą, arba padedama tankų ir automatų, kaip jie pastaruoju metu pasiėlė Vengrijoje. Niekas neprivers manęs patikėti, kad tuos kraštus valdo ne Rusija. Jeigu rusų kariniai daliniai pasitrauktų, komunizmas per naktį dingtų. Bet aš negaliu patikėti, kad Rusija galėtų valdyti vien tik tankais ir automatais. Pasauly nieko pastovaus nėra. Pasikeitimai vyksta visą laiką, kaip, pavyzdžiui, Lenkijoje, kur buvo atsisakyta žemės kolektyvizacijos, o ten esama ir žymiai didesnių ryšių su užsieniečiais, negu ,pavyzdžiui, Čekoslovakijoje, kurioje lankiausi praeitų metų rugsėjo mėn. ir kurioje režimas geriausiai gali būti apibūdintas stalinistiniu.

Tikra teisybė, reikalai šiandien atrodo gana tamsūs Europoje ir ypač Tolimuosiuose Rytuose, kur pastarojo meto įvykiai Japonijoje yra neabejotinas paskatinimas komunizmui ir gali tik padrąsinti komunistus naujiems užpuolimams. Bet reikia atsiminti, kad reikalai atrodė tamsūs, kai Hitleris buvo savo pajėgumo aukštybėse. Bet 1945 m. Hitleris nusižudė, ir tai buvo laidotuvinė varpų giesmė nacių grėsmei.

Kai kas tiksi Rusijos ir Kinijos susidūrimo. Man rodos, toks galvojimas yra pageidaujamas dėl tų priežasčių, kurių dėl laiko stokos nebegaliu suminėti. Bet kuriuo atveju šiuo metu mes turime prieš akis jungtinę rusų-kiniečių grėsmę. Mes turime būti realistai ir žiūrėti į tai budrūs, stiprūs ir ypač vieningi.

Geriausias dalykas yra visiems mums atsiminti, kad nė viena tauta — net ir Jungtinės Valstybės — negali tikėtis apsaugoti savo laisvę ir civilizaciją vien tik savo tautos pajėgomis. Vien tik jungtinėmis pastangomis, — karinėmis, ekominėmis, kultūrinėmis ir politinėmis, — galime tikėtis atremti tolimesnius komunizmo puolimus. Tai yra tiek pat svarbu jums, kaip ir mums, kurie, pripažinkime, kol kas esame laimingesnėje padėtyje.

Pabaigoje leiskite, ponios ir ponai, man dar kartą pasakyti, kad aš, kuriam teko pažinti komunistinius metodus aštuoneris metus bebūnant Sovietų Rusijoje, o taip pat ir jūsų kraštuose, — visa širdimi esu už jūsų reikalą ir siekimus ir niekad neatsisakysiu vilties dėl laisvųjų tautų visiškos pergalės prieš tironiją.

PABALTIJO TAUTŲ GEDULO PROTESTAS

Prieš dvidešimt metų, 1940 m. liepos 21 dieną, Raudonosios Armijos okupuotose Lietuvos, Latvijos ir Estijos respublikose Kremliaus komisarų sufabrikuoti vadinamieji liaudies seimai Taline, Rygoje ir Kaune priėmė vienodo turinio Maskvos padiktuotąsias rezoliucijas, prašančias Sovietų Sąjungos Aukščiausiąjį Sovietą, kad Lietuvą, Latviją ir Estiją priimtų į S. Sąjungą.

Tuo Sovietų Sąjungos karinių jėgų okupacijos ir NKVD teroro sąlygomis Kremliaus primestu Pabaltijo respublikoms tariamai savanoriškos savižudybės aktu Maskva siekė ir tebesiekia sufabrikuoti teisinį šydą savo agresijos nuogybei pridengti. Tuo sumetimu ir š.m. liepos 21 d. Maskva ruošia to makabriško spektaklio minėjimą, kuriame pavergtieji lietuviai, latviai ir estai bus prievartaujami liaupsinti savo pavergėją ir sovietinę vergiją.

Tačiau nei 1940 m., nei juo labiau 1960 metais jokie Maskvos makabriški spektakliai nesuklaidino ir nesuklaidins nei pavergtųjų Pabaltijo tautų, nei laisvojo pasaulio nusistatymo. Sovietų Sąjungos agresijos veiksmai prieš Lietuvos, Latvijos ir Estijos respublikų nepriklausomybę ir teritorinį integralumą jokiais Maskvos spektakliais neužtušuojami. Užtenka čia tik priminti Jungtinių Amerikos Valstybių Kongreso specialios komisijos Pabaltijo valstybių okupacijai tirti išvadas. „Yra aiškiai ir galutinai įrodyta", sako Komisija, „kad Estija, Latvija ir Lietuva buvo jėga užimtos ir neteisėtai prie Sovietų Sąjungos prijungtos. Bet kuris Sov. Sąjungos tvirtinimas, kad 1940 m. liepos mėn. jos pravestieji rinkimai buvo laisvi ir savarankiški, arba kad to pasekmėje sudaryti parlamentų priimtosios rezoliucijos, prašančios (Lietuvą, Latviją, Estiją) pripažinti sovietinėmis respublikomis, buvo teisėtos, — yra melagingas ir nepagrįstas".

Tad liepos 21-ji yra sovietinio melo, apgaulės ir Pabaltijo tautų valios klastojimo diena.

Pabaltijo Valstybių Laisvės Taryba, griežčiausiai protestuodama prieš Sovietų Sąjungos tęstinę agresiją Pabaltijo respublikų atžvilgiu ir prieš jos ciniškas pastangas tai agresiai legalizuoti, 1960 metų liepos 21 dieną skelbia Laisvųjų Lietuvių, Latvių ir Estų Protesto-Gedulo Diena.

Tą dieną visi laisvojo pasaulio lietuviai, latviai ir estai kviečiami:

a) susilaikyti nuo visų rūšių pasilinksminimų;

b) organizuoti specialias pamaldas visų tikėjimų maldos namuose;

c) siųsti asmeninius ir kolektyvinius protestus prieš Sovietų Sąjungos agresiją Pabaltijo respublikų atžvilgiu savo gyvenamojo krašto vyriausybei, prašant ją daryti žygių teisei ir laisvei atstatyti;

d) demonstruoti tautinių spalvų ir tautinio herbo ženklelį su gedulo šydu.

PABALTIJO VALSTYBIŲ LAISVĖS TARYBA

New Yorkas, 1960 m. liepos mėnuo.

Septynios DIENOS

SUNKUMAI KONGE

Norėdama apsaugoti Konge likusius savo piliečius, Belgija nuleido parašiutininkų dalinius tvarkai daryti.

Savo ruožtu Jungt. Tautos nutarė pasiųsti savo dalinius (daugiausia iš Ghanos), kurie pakeis belgus.

Min. pirm. Lumumba nutraukė diplomatinius santykius su Belgija, reikalaudamas per 12 val. atitraukti parašiutininkus, ir pasiskundė Maskvai. Chruščiovas grasina imtis priemonių, jei belgai nepasitrauks.

Katangos provincijos min. pirm. Tshombe kreipėsi į Belgiją, prašydamas jo valdomąjį kraštą paimti savo globon. Katanga yra pati turtingiausia provincija Konge, ir sakoma, kad be jos niekai bus Kongas.

AIŠKINIMAI DĖL PIRMOJO LĖKTUVO

Numušus lėktuvą U-2, jo dalys buvo surinktos ir Gorkio centriniam parke Maskvoje sumontuotos parodai. Dėl to buvo vis keliamas klausimas, kaip čia atsitiko, kad tas lėktuvas apysveikis nukrito.

„Izvestijose" generolas Biriuzovas aiškina, kad lėktuvas pamuštas nuplaniravo į patogią nusileisti vietą.

NAUJAS MIN. PIRMININKAS JAPONIJOJE

Japonijoj min. pirm. Kiši atsistatydino. Valdančioji partija nauju min. pirmininku paskyrė Hayato Ikeda.

Pareigų perdavimo iškilmių metu kraštutinių dešiniųjų teroristas pripuolęs subadė pasitraukiančiam min. pirm. Kiši koją.

ITALAI KEIS VYRIAUSYBĘ

Italiją valdančioji krikščionių demokratų partija nutarė pakeisti savo vyriausybę, kuri dabar naudojasi neofašistų parama.

Manoma, kad vyriausybę turės sudaryti asmuo, kurį galėtų remti vidurio kairė.

GINČAS DĖL LĖKTUVO

Liepos 11 d. sovietų vyriausybė prisipažino, kad ties Beringo jūra liepos 1 d. buvo pašautas amerikiečių lėktuvas RB-47, pakilęs iš D. Britanijoje esančių bazių. 10 dienų sovietai tylėjo, girdi, laukė, ką sakys Amerika, o po to pakėlė triukšmą su grasinimais.

Amerikiečiai tvirtina, kad lėktuvas buvo ties tarptautiniais vandenimis, o rusai — kad ties jų teritorija.

DEMOKRATŲ KANDIDATAI

Amerikos demokratų partija kandidatu į prezidentus išrinko 43 m. amžiaus senatorių John Kennedy, kandidatu į viceprezidentus Lyndon Johnson.

Respublikonai savo kandidatų dar nėra išrinkę.

STREIKAI INDIJOJE

Indijoje prasidėjo streikų banga.

Reikalaudami didesnių atlyginimų, ruošėsi streikuoti susisiekimo darbininkai. Streikas tik dalinis, bet streikuojančiuosius pradėjo remti uostų darbininkai.

Vien tik Bombėjuje areštuota apie 4.000 dalyvavusių riaušėse.

PRŪSIJA — DYKUMA

Duesseldorfo stadione susirinkusiems apie 150.000 prūsų Dr. Adenaueris pasakė kalbą, kurioje pažymėjo, kad Vokietijos rytinių sienų klausimas nebus išspręstas, kol nebus pasirašyta taikos sutartis su visa Vokietija. Sutartis turi būti teisinga — negalima sutikti su tuo, kad iš ten buvo išgabentos šeimos, gyvenančios daugiau kaip septynetą amžių.

Dabar Prūsija bolševikų yra paversta beveik į tuštumą su karinėmis bazėmis ir 200.000 sovietų karių.

AR KUBOJE BŪTŲ LEISTINAS KOMUNIZMAS?

Komunistinių kraštų teikiamoji visokeriopa parama Kubai dabar jau verčia kelti klausimą, kas bus, jei tasai kraštas visiškai pasiduos Maskvai ir leis net karines bazes įsteigti?

Prezidento Eisenhowerio spaudos sekretorius yra pareiškęs, kad Amerika niekada neleis tai. Remiantis tarpamerikine sutartimi, skubiai būtų šaukiamas pasitarimas ir skubiai veikiama.

(E) **Per savaitę atbėgo 4129 asmens.** Tarp birželio 18 ir 24 dienos iš Vokietijos sovietinės zonos atbėgo į Vakarų Berlyną ar į V. Vokietiją 4192 asmens. Savaitę prieš tai buvo atbėgę per 3.600. Pažymėtina, kad atbėgusiųjų tarpe yra didelis nuošimtis jaunuolių kareiviavimo amžiuje.

VANDAI DEMENIENĖI

liūdesio valandoje, jos motinai mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

L. L. Moterų „Dainavos" Sambūris

PASAULYJE

— Dr. Barbora Moore nuvažiavo jau į Australiją atlikti pėsčiomis 400 mylių kelionės.

— Gvatemaloje sudegė pergrūstas beprotnamis (žuvo 225, sužeista 300), turėjęs 1600 įnamių.

— Paleistas iš kalėjimo seniausias amžiumi (83 m.) Prancūzijos kalinys Gaston Dominici, kuris 1954 m. buvo nuteistas už išžudymą Drummondų šeimos.

— Autostradoje tarp Duesseldorfo ir Frankfurto apvirto didžiulis tankvežimis ir išliejo tūkstančius galionų aviečių uogienės.

— Britai išleido 5½ proc. paskolos lakštus.

— V. Vokietijoje areštuota 14 R. Vokietijos agentų.

— Ceilone prieš sovietų ambasadą buvo suruoštos antisovietinės demonstracijos.

— D. Britanija ir Ispanija pairašė kultūrinio bendradarbiavimo sutartį.

— Kubos ambasadorius V. Vokietijoje pasitraukė ir pakaltino Dr. Castro komunizmu.

— Kipro salos nepriklausomybės paskelbimo diena — rugpiūčio 16 d.

— Lėktuvo U-2 lakūnas Powers sovietų apkaltintas šnipinėjimu, ir pagal tokį kaltinimą gali būti baudžiamas 7-15 metų kalėjimo arba mirties bausme.

— Anglijoje ir Valijoje 1959 m. plaučių vėžiu mirė 21.063 (1.243 daugiau kaip 1958 m.), širdies ligomis 84.920 (1957 m. 76.324, 1958 m. 84.041).

STEIGIAMOJO SEIMO 40 METŲ SUKAKČIAI (I)

LIETUVOS STEIGIAMOJO SEIMO KILMĖ

RAŠO **Zenonas Ivinskis**

Šie metai, kurių pusė jau yra prabėgusi, yra sukakčių metai.

Liepos 13 d. sukanka 700 metų, kai arti Liepojos prie Durbės ežero lietuviai laimėjo prieš kryžiuočius mūšį, kuris savo politinėmis pasėkomis turėjo mūsų tautai didelės reikšmės. Betarpiškai tuojau prasidėjęs prūsų (lietuvių giminių) sukilimas atitraukė porai dešimtmečių ordino jėgas nuo Lietuvos. Jeigu lietuviai nepertraukiamuose XIV a. karuose su kryžiuočiais sėkmingai apgynė savo žemę, tai svarbiausias pamatas buvo padėtas karaliaus Mindaugo laikais prieš 700 metų liepos 13 d.

Liepos 15 d. sukanka 550 metų, kai prie Tannenbergo ar Žalgirio buvo pagaliau pagrindinai sumuštas vokiečių ordinas, kuris beveik 200 metų buvo kankinęs lietuvių tautą, ją priversdamas tapti nuolatinio karo stovykla.

Gal ne taip reikšmingas įvykis buvo prieš 300 metų, kai Olyvos taika (1660) pagaliau pasisekė užbaigti karą su švedais, kurie buvo užėmę visą Žemaitiją.

Gegužės 29 d. sukako 85 metai nuo mirties vysk. Valančiaus, kuris išmokė lietuvių tautą ne tik skaityti, bet ir priešintis pravoslavinimui, be kitko, pirmasis nurodydamas slaptą kelią į Prūsus lietuviškom knygom spausdintis.

55 metai gruodžio pradžioje bus nuo Didžiojo Vilniaus Seimo.

30 metų vasario 23 d. yra suėję nuo mūsų kalbos tėvo Jono Jablonskio mirties, tiek pat liepos 24 d. sukanka nuo mirimo Šatrijos Raganos —Marijos Pečkauskaitės.

Birželio 15 d. yra liūdno atminimo sukaktos — 20 metų nuo Lietuvos okupacijos.

Šiame straipsnyje kalbėsime apie daug šviesesnę sukaktį: gegužės 15 d., prieš 40 metų, lietuvių tautai buvo gana reikšmingas — susirinko Steigiamasis Seimas!

Paprastai kiekvienos valstybės gyvenime, kai įvyksta toks didelis persilaužimas, toks posūkis, kuris pakreipia ateitį visai kita linkme, turi susirinkti pačios tautos rinkti atstovai ir apspręsti pačius pagrindinius klausimus. Taip buvo, pvz., kitados, kai didžiosios prancūzų revoliucijos pradžioje 1787 m. griuvo senoji tvarka. Tada atsirado Konstituanta. Taip buvo vėl ir po I-jo Didžiojo karo, kai, pvz., revoliucijos pasėkoje Vokietijos kaizeris Wilhelmas II-sis pabėgo į Olandiją. Tada rinkosi į Veimarą pačios tautos išrinktasis parlamentas ir davė valstybei visai naują santvarką, taip, kaip ji ir po II-jo Didž. Karo Vakarų Vokietijai buvo duota Bonnoje.

Dar didesnės reikšmės turėjo tokia Konstituanta, arba lietuviškai tariant, Steigiamasis Seimas, įgyti tautose, kurios kūrėsi iš nauja savo valstybes. Tiesa, Lietuva kitados, savo pirmojoje valstybėje, buvo savo seimus turėjusi. Tokie seimai rinkdavosi Vilniuje, Naugarduke, Volkoviske (prie Nemuno) ir tada, kai Liubline buvo pasirašytas anas aktas, kuris dvi valstybes sujungė vienon federacijon, kaip lygus su lygiu. Tačiau anie Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės seimai nebuvo seimai visos tautos. Tada juk visuomenę, kuri apie viską politiniame ir kultūriniame gyvenime sprendė, sudarė tik kilmingieji, tik bajorai. Liaudis bei baudžiauninkai tada niekur jokio balso viešuose reikaluose neturėjo. Pagaliau ir gyventojų sudėtimi anoji valstybė buvo skirtinga. Jungiant prie Lietuvos taip pat rytinių slavų žemių, plačiame Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės plote buvo išvystyta atskira Lietuvos valstybinė sąmonė. Bet, kai lietuvių tauta atsisakė nuo ano istorinio palikimo ir savo tautinę sąmonę ėmė brandinti ir išvystyti tik etnografinėse žemėse, taip pat buvo porą seimų.

Rinkosi, pvz., Gedimino sostinėn 1905m. gruodžio 4 d. Didysis Vilniaus Seimas. Rinkosi čia, kas norėjo ir galėjo iš įvairių Lietuvos valsčių, ir taip prisirinko per du tūkstančiu lietuvių iš rusų priespaudos iškovoti Lietuvai autonomijai. Kai atėjo kita okupacija, būtent, vokiečių, rinkosi taip pat Vilniun 1917 m. rugsėjo 18 d. po kelis iš Lietuvos apskričių numatytus atstovus, ir taip jų susirinko 214. Šitoji Vilniaus konferencija ir išrinko Lietuvos Tarybą, davusią lietuvių tautai tokį brangų Vasario 16 aktą.

Bet jau tuo aktu, skelbiant „nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę', buvo pasakyta, „kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas steigiamasis seimas, demokratiniu būdu visų jos gyventojų išrinktas".

Tai buvo paskelbta dar 1918-jų metų vasario 16! Bet kodėl naujoji Lietuva tik dau giau kaip po dvejų metų tegalėjo eiti prie to tokio laukiamo Steigiamojo Seimo rinkimų?

Kai tautai buvo pažadėtas Steigiamasis Seimas, vokiečiai Lietuvoje dar buvo pilni viešpačiai. Karas su bolševikine Rusija kaip tik buvo baigtas Lietuvos Brastos taika jų naudai. O vakaruose prieš alijantus Reichas dar vykdė pačią didžiausią ofensyvą. Tad militarinė valdžia Lietuvos Tarybai ir neužleido jokios srities iki tol, kol pagaliau vokiečių karinė jėga suguro, ir tik 1918-jų lapkričio 5-ją paskutinis kaizerinės Vokietijos kancleris Max von Baden leido sudaryti Lietuvos vyriausybę (kurios priekyje atsistojo prof. Augustinas Voldemaras).

Steigiamojo Seimo dar nebuvo galima šaukti, ir pats gyvenimas reikalavo naudotis visokiais pakaitalais. Lietuvos Taryba, kad ir vokiečiams nepripažįstant, nuo vidurvasario pasivadinusi Valstybės Taryba, 1918 m. lapkričio 2 d. priėmė „Laikinosios konstitucijos pamatinius dėsnius", pagal kuriuos Valstybės Tarybos trijų asmenų prezidiumas savo valdžią vykdė per Ministerių kabinetą, atsakingą prieš Valstybės Tarybą.

Nė 1919-ji metai neleido dar surinkti visos tautos atstovų į seimą. Kaip tik tų metų pradžia atnešė naujus rūpesčius, nes reikėjo apsiginti nuo Lietuvon besibraunančių bolševikų, kurie jau sausio 5 d. buvo užėmę Vilnių. Vykstant pačioje Lietuvoje kovoms su raudonąja rusų kariuomene, teko vėl naudotis laikinu pakaitalu, ir 1919 m. pradžioje Kaunan buvo sušaukta nauja konferencija, į kurią savo atstovus siuntė miestų valdybos, apskričių ir parapijų komitetai. Toji neprasta konferencija turėjo ne tik išklausyti Valstybės Tarybos ir laikinosios Vyriausybės pranešimus, bet jos uždavinys buvo patarti ir Steigiamojo Seimo sušaukimo sąlygas. Buvo pakeista ir laikinoji konstitucija, ir 1919 m. balandžio 4 d. vietoje Valstybės Tarybos prezidiumo buvo įvesta valstybės prezidento institucija, pirmuoju prezidentu išrenkant A. Smetoną. Pagaliau buvo suruoštas ir Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymas. Jis buvo paskelbtas 1919 m. lapkričio 20 d. Tiesa, tada jau buvo bolševikai sėkmingai išstumti iš Lietuvos, ir vidurvasarį vokiečių okupacijos paskutiniai likučiai buvo jau iš Lietuvos pasitraukę, bet kaip tik pačiame lapkričio mėn. gale dar vyko smarkios kovos su bermontininkais, o su lenkais santykiai taip pat brendo į kruviną konfliktą.

Tik 1920 metų pradžioje, kai po 1919-jų metų nepriklausomybės kovų susidarė lyg ir poilsio tarpas, buvo paskelbti rinkimai į Steig. Seimą. Penkamosios dienos buvo numatytos balandžio 14 ir 15 d., pratęsiant ir 16 d. Vieras atstovas turėjo būti renkamas nuo 15.000 gyventojų. Rinkimuose dalyvauti turėję teisę visi Lietuvos piliečiai, kuriems buvo sukakę 21-ri metai, o kariai galėjo jau balsuoti nuo 17-kos metų amžiaus. Patys rinkimai turėjo vykti visuotiniu, tiesioginiu, t.y. betarpišku kiekvieno dalyvavimu prie urnos. Jie buvo lygūs ir slapti visiems, prisilaikant proporcingumo sistemos. O kandidatų sąrašus galėjo teikti partijos ar kuopos, ir kandidatų sąrašų į Steigiamąjį Seimą buvo per 20. Tai buvo demokratiškiausieji rinkimai, kokių Lietuva niekada iki tol nebuvo pažinusi. Visiems rinkimų įstatymas buvo lygus. Kiekvienas pilietis, vyras ar moteris, turėjo teisės slapta išsirinkti iš gautųjų kortelių ir jose esančių kandidatų tokius, kokius norėjo matyti Steig. Seime. Jeigu dabar drįstume okupuotoje Lietuvoje demokratiškais rinkimais pavadinti tokius sužalotus ir falsifikuotus rinkimus, kur pats rinkikas neturi jokios teisės, tai 1920 m. Steig. Seimo rinkimuose rinkiko teisės buvo labiausiai pagerbtos ir apsaugotos. Iš piršto yra išlaužtas naujosios sovietų enciklopedijos tome apie Lietuvą teigimas, kad Steig. Seimas rinkosi vykstant žiauriam terorui. Šitas falsifikatas priklauso į grandinę ir kitų ten randamų falsifikatų (apie kuriuos dar bus atskirai kalbama).

Už mėnesio po balsavimų, t.y. gegužės 15 d., susirinko Kaune Steigiamsis Seimas. Atsistatančios valstybės ir lietuvių tautos gyvenime jis atliko didelį vaidmenį. Kokie yra buvę jo darbai? (ELI)

---

60 metų prof. Jonui Šopauskui

(E) Fiziologui - higienistui prof. Jonui Šopauskui šiemet sukako 60 metų amžiaus. Medicinos mokslus baigė 1929 metais Lietuvos universitete. Pasižymėjęs moksle, buvo pakviestas dirbti universitete. Žinias gilino Paryžiuje ir Stockholme. 1936 m. Šopauskui pripažintas medicinos mokslo daktaro laipsnis, 1941 m. profesoriaus titulas.

Šimtas lietuvių gavo Argentinos universitetų baigimo diplomus

(E) Nado Giedraičio surinktais duomenimis, kuriuos jis paskelbė „Argentinos Lietuvių Balso" birželio 16 d. numeryje, šiuo metu Argentinoje yra šimtas lietuvių, įsigijusių Argentinos universitetų baigimo diplomus.

Jaunas lietuvis inžinierius

(E) Argentinos lietuviai pagerbė jauną lietuvį Joną Gaidamauską, baigusį studijas Buenos Aires universitete ir gavusį inžinieriaus diplomą. Pobūvio metu inžinierius J. Gaidamauskas pasakė: „Kurioje pasaulio dalyje aš bebūčiau, visur ir visuomet su pasididžiavimu stengsiuosi garbingai kelti gerą lietuvių tautos vardą".

(E) **„Latvija" keliasi į Šiaurės Vokietiją.** Latvių savaitraštis „Latvija" iš Weilheimo (Bavarijoje) išsikėlė Šiaurės Vokietiją (Eutin, Holstein).

IŠKILMINGOS PAMALDOS UŽ J. E. VYSK. PADOLSKĮ

Birželio 14 d. Šv. Kazimiero Kolegijos, Lietuvos Pasiuntinybės prie Vatikano ir PLB Italijos Krašto Valdybos iniciatyva buvo suruoštos gedulingos pamaldos už a.a. J.E. vysk. Padolskio sielą. Šv. Mišias atgiedojo ir absoliuciją suteikė J.E. Arkiv. Samorė, Ypatingiems Bažnyčios Reikalams Kongregacijos Sekretorius. Giedojo Šv. Kazimiero Kolegijos choras. Svečius priėmė kun. V. Mincevičius, PLB Italijos Krašto Valdybos pirmininkas ir p. Stasys Lozoraitis Pasiuntinybės prie Vatikano sekretorius. Šv. Morkaus Bazilikos viduje, Venecijos Rūmuose, kur vyko pamaldos, dalyvius priėmė prel. Tulaba.

Pamaldose, nežiūrint tai, kad tuo metu visas Romos centras buvo užblokuotas Argentinos prezidento Frondizi atvykimo proga, dalyvavo nemažas svečių skaičius ir visa Romos lietuvių kolonija. Tarp žymesnių dalyvių buvo matyti: Koncistorijalinės Kongregacijos Asesorius Arkiv. Ferretto, lenkų Arkiv. Gawlina, ukrainiečių Arkivk. Bucko, Tivoli vysk. Faveri ir rusų vysk. Katkov, MIC. Vatikano Valstybės Sekretoriatui atstovavo prelatai Balducci ir Marcinkus. Dalyvavo taip pat visa eilė kitų prelatų, aukštų dvasiškių, universitetų atstovai, įvairių tautinių kolegijų, vienuolijų, parapijų ir pavergtųjų tautų atstovai.

Tarp diplomatų buvo Italijos ambasadorius prie Šv. Sosto J.E. Migone, Filipinų ambasadorius J.E. Delgado, Lenkijos ambasadorius J.E. Papee, Lietuvos ministeris J. E. Girdvainis, Airijos ambasados pirmasis sekretorius OhEideain Sean, Vokietijos ambasados patarėjas Mons. Hofer, Olandijos ambasados patarėjas Damen. Visa eilė diplomatų atsiuntė užuojautos raštus ir telegramas.

Dalyvavo taip pat Italijos Katalikų Akcijos, Italijos Krikšč. Dem. partijos atstovai ir gausi „Alleanza Tricolore Italiana" delegacija, vadovaujama generolo Guida ir Aukso medaliu apdovanoto už narsumą pulk. Tomassucci.

Šia proga birželio 13 d. „L'Osservatore Romano" davė pranešimą apie pamaldas ir 14 d. išsispausdino ilgą J.Z. straipsnį apie J.E. vysk. Padolskį su jo nuotrauka. Dienraščiai „Il Quotidiano" ir „Il Giornane d'Italia" išsispausdino taip pat pamaldų kroniką. Agentūros ANSA ir Elta-Press davė nemaža žinių apie a.a. J.E. vysk. Padolskio gyvenimą, darbus ir pamaldas.

(Elta-Press)

Mokslų akademijos narė

(E) Dr. Halina Montvilienė šiomis dienomis priimta į New York Academy of sciences narius. Praėjusiais metais New Yorko universitetas Montvilienei suteikė daktaro laipsnį matematikos srityje.

A. JONYNAS

PASKUTINĖ VAKARIENĖ

(SATYRINĖ APYSAKA)

6.

Miškelyje už Jonavos jiedu išsitraukė iš bagažinės didoką ryšulį. Čia, pasirodo, buvo ir butelis konjako, ir koks kilogramas šviežių pamidorų, ir puikūs sumuštiniai su namuose gamintu paštetu, ir gerokas gabalas mėsos kepsnio. Net ir „Esentuki" bonka buvo įdėta.

Sukčius tas Pernykštis, — pasakė Bildžius, meiliai žiūrėdamas į sumuštinius, — žinau, kad sukčius... O vis vien jis man patinka. Patinka tokie vyrai... Dirba, kombinuoja, padaro. Ir patys turi, ir valstybei nauda! Čia ne tas išsižiojėlis Šeputis, bobos sijonu užvožtas...

— Bet jau vagis, tai vagis, — nutęsė Algis, mirktelėdamas ir patrindamas pirštus. — Pila kišenėn užsimerkęs...

— O iš kur tu žinai? — paprieštaravo viršininkas ir tuoj pat garsiai užriko:—Na, o kurgi stiklinė? Ko neduodi stiklinės!..

Žinoma, Algis būtų kiaulė, o nešoferis, jeigu nesivežiotų stiklinės. Už tokį apsileidimą kiekvieną žioplį šoferį galima be jokio įspėjimo išvyti.

Bet, ir traukdamas iš dėžutės stiklinę, Algis nenorėjo nutilti.

— O ką, iš algos jis tą savo tvirtovę pasistatė ir šunų fermą užsivedė, ir savo padaužai tinginiui namų mokytoją pasamdė?

— Kokią mokytoją?

— Na, tą, studentę...

— Skundėsi?

— Nesiskundė, o tik šiaip pasakojo.

Dabar viršininkas mirktelėjo akimi:

— Jau prisisukai?.. Oi tu, Algi, Algi... Pražūsi tu per tas mergas... Aš jau tau ne kartą sakiau, kad pražūsi...

Algis juokėsi labai patenkintas. Dabar jo akys prarado įprastinį gudrumą, pasidarė netgi kvailokos. Veide spindėjo naivus pagyrūniškumas. Ką beslėpti, šaunusis Bildžiaus šoferis taip pat turėjo savo silpnybių, ir viršininkas jau buvo suspėjęs jas pastebėti.

Besijuokdami jiedu ištuštino ir konjaką, ir „Esentuki", sudorojo bemaž visą užkandą. Čia, pavėsyje, medžių prieglobstyje, apetitas buvo puikiausias. Geresnių pietų keleiviui ir nereikia. Šiek tiek pagulėję kaitrios rugpiūčio saulės nudegintoje žolėje, jiedu vėl susėdo į mašiną. Tik dabar Jonas Bildžius nusprendė grįžti prie nebaigtos kalbos:

— Tu, Algi, dar jaunas ir apie daug ką sprendi perdaug griežtai. Pagyvensi, vesi, vaikų susilauksi — suprasi. Čia nesvarbu, kad Pernykštis kokį tūkstantėlį pasiglemžia ar šiek tiek statybinės medžiagos namo parsiveža. Čia svarbu, kad jis dirba, stato, kombinuoja, iš visų galų dursto. Tokie žmonės brangūs ir reikalingi. O kai per daug pradės vogti — išvysim ir dar į kalėjimą įgrūsim. Aš matau viską, nebijok... Ne pirma diena su visokiais sukčiais turiu reikalų...

— Jums geriau matyti, — nusileido šoferis ne tiek įtikintas, kiek suminkštintas išgerto konjako ir kaitrios saulės. Ir nuo vieno ir nuo kito jį lenkė miegan; iš visų jėgų reikėjo stengtis nepamesti kelio.

— Kaip važiuoji, kaip važiuoji! —suriko Bildžius taip išsigandęs, kad Trinkūnas net krūptelėjo. —Griovin įlėksi. Nemiegok! Ką naktį veikei... O ką matei — niekam nepasakok. Nepliurpk. Čia ne tavo dalykas. Pletkų nenešiok. Geras šoferis turi tylėti kaip žemė.

— Mano dalykas — štai šita baranka, — sutiko Algis, delnu plekšnodamas per mašinos vairą. — Kur, ar čia sukti?

Taip, jie jau buvo privažiavę tretįjį savo didelės komandiruotės punktą. Siauras lauko keliukas sukosi iš plento ir lindo į kažkokius krūmokšnius, kurių šakos braižė mašinos šonus, beldėsi į langus. Bet viršininko „Pobeda" nebuvo išpaikinta. Ji mokėjo ir per griovius šokinėti ir tarp medžių laviruoti.

Pamiškėje dunksojo dideli, bet jau seni pastatai, kažkada, matyti, priklausę turtingam buožei, o dabar tapę ūkio centru. Aplinkui trobesius šlamėjo milžiniškas sodas, iš dalies paveldėtas iš ankstyvesnio šeininko, o iš dalies apsodintas jaunais medeliais. Tarp medžių matęi baltutėlius avilius, atnešančius ūkiui nemažą pelną. Dar prieš metus čia direktoriavo vienas agronomas — didelis sodininkas ir bitininkas. Bet praėjusį rudenį senasis direktorius pasimirė ir valdybai į jo vietą teko ieškoti naujo žmogaus. Ieškojimai baisiai nesisekė. Vieni — patys nėjo, kiti — valdybai ne patiko, treti po mėnesio arba pabėgdavo, arba būdavo išvaromi. Tik prieš porą mėnesių Bildžiui pavyko čia įtaisyti kažkokį ne visai aiškų tipą. Reikėjo dabar būtinai patikrinti jo darbą.

Sodyba iš pirmo žvilgsnio atrodė tuščia. Nė vieno gyvo žmogaus nebuvo kontoroje, niekas nesisukinėjo po kiemą. Tik geriau įsiklausę, atvykėliai išgirdo žmonių kalbas, sklindančias iš sodo gilumos. Bildžius žvilgtelėjo į laikrodį. Pusė penkių. Viršininkas patraukė pečiais ir pasuko į sodą.

Gražioje, vijokliais apaugusioje altanoje už stalo sėdėjo keletas vyrų. Visi jie buvo vienmarškiniai, įšilę ir įsilinksminę.

— Kas čia direktorius? — paklausė Bildžius garsiai ir griežtai.

— Aš, tamsta viršininke, — atsiliepė žemas, petingas vyras, dideliais juodais ūsais ir ežiuku pakirptais plaukais. Jis palengva kėlėsi iš už stalo ir artinosi prie atvykusiųjų. Likusieji staiga nutilo; susidomėję sekė įvykius.

— Kokia čia pas jus puota? — dar griežčiau paklausė viršininkas, stengdamasis ne pastebėti jam pratiestos direktoriaus rankos.

— Brolis pas mane atvažiavo, — menkai tesutrikdamas, dėstė šeimininkas. — Truputį užsipietavome. Prašome, tamsta viršininke, prisėsti pas mus...

— Darbo metu užpietavot?.. Nieko sau!.. — oriai numykė Bildžius ir energingai papurtė galvą. Ne, prieteliau, ne... Aš čia atvykau ne pietauti, o patikrinti paties darbą. Malonėk parodyti.

Dabar šeimininkui pasidarė nejauku. Jis kelis kartus pervedė žvilgsnį nuo viršininko prie stalo ir nuo stalo prie viršininko, paskui apsisprendęs pribėgo prie draugų, atsiprašė:

— Pasėdėkite tamstos čia be manęs... Reikia aprodyti viršininkui ūkį...

Skubėdamas jis sugrįžo prie Bildžiaus:

— Galime eiti, tamsta viršininke...

Jiedu žingsniavo greta vienas kito sodo takeliu. Algis Trinkūnas, kaip ir paprastai, slinko, atsilikęs kokius penkis žingsnius. Tylėjo.

Tik kieme viršininkas galva parodė į kontoros duris:

— Ir kontora pietauja?

— Ne, tamsta, viršininke, ne... Tik vienas buhalteris su mumis, o visi kiti nuo pietų pertraukos prie kviečių... Čia tokią labai neramią sąskaitininkę turime... Komjaunimo sekretore išrinkta... Tai ji dabar kontorai tiesiog dirbti neduoda, vos ne kas antras popietis rugiapiūtės talkas organizuoja. Sako, esą, kontoros darbą ir iki pietų galima sutvarkyti...

— Teisingai sako, — nukirto Bildžius.

— Gal ir teisingai, — nesiginčijo šeimininkas, — bet kontora po pietų lieka tuščia. Nėra kam nė prie telefono pasėdėti.

— Persikelk telefoną į altaną, — šiurkščiai atrėžė viršininkas. — Du darbus galėsi dirbti iš karto: ir pietauti ir budėti...

Šeimininkas tylomis nurijo karčią pastabą. Jis sunerimo ir paniuro.

Ūkio apžiūra šį sykį vyko ilgokai. Bildžius buvo labai priekabus, iš panagių tyrinėjo padėtį tvartuose, tardė, barė ir mokė šėrikus, šūkavo ant direktoriaus. Apžiūrinėjo net ir klojimus, į kuriuos jau buvo pradėti vežti javai. Pagaliau net į laukus išsiruošė. „Pobeda" privažiavo prie tolimo sklypo, kuriame buvo kėrtami kviečiai. Sutartinis kirtėjų ir rišėjų darbas pataisė Bildžiaus nuotaiką. Nepaisydamas vis didėjančio nuovargio ir troškulio gerklėje, gerą pusvalandį viršininkas kalbėjosi su jaunute sąskaitininke — komjaunimo organizacijos sekretore, pagyrė ją už puikią iniciatyvą. Įsismaginęs sumanė apžiūrėti vasarojaus pasėlius kitame nemažo ūkio krašte. Ir vasarojaus derlius žadėjo būti geras. Tai beveik nuramino Bildžių. Grįždamas atgal į ūkį, jis net prisiminė užmirštęs direktoriaus pavardę.

— Kimšaitis, Jurgis Kimšaitis, — paslaugiai priminė šeimininkas, jausdamas, kad didžioji perkūnija jau praeina pro šalį.

Į ūkį sugrįžo tik aštuntą. Jurgiui Kimšaičiui teko išsinerti iš kailio, bekalbinant viršininką pavakarieniauti. Bildžius spyrėsi atkakliai, ir tik Algio Trinkūno atodūsiai pagaliau suminkštino jo širdį. Šeimininko lydimi pasuko į altaną.

Dabar, sėdėdamas už paprasto, niekuo neapdengto pušinių lentų stalo, nuo kurio kažkoks vėjas nupūtė visus anksčiau stovėjusius butelius ir tepaliko tik molinius puodelius su namine gira, Bildžius turėjo progos įsižiūrėti į pietaujančiųjų veidus. Šeimininkas Jurgis Kimšaitis atsiprašęs kažkur trumpam pasitraukė. Priešais Bildžių, kitame stalo gale, sėdėjo gunktelėjęs, pražilęs, lieso ir išblyškusio veido ūkio buhalteris, šalia jo susenęs, bet skruostų raudonumo galutinai dar nepraradęs ūkio sandėlininkas, kurį direktorius vadino tiesiog Bačiuliu, dar toliau kokios trisdešimties metų Bačiulio sūnus — inžinierius, atvykęs iš Kauno pas tėvą atostogų, ir pagaliau beveik šalia Bildžiaus — Kimšaičio brolis: pusamžis žmogus, švarutėliai išskustu veidu, lygiais, į viršų sušukuotais plaukais, sunkiai beuždengiančiais ankstyvą plikę pačiame viršugalvyje, nemenku, atsikišusiu pilvuku. Pastarasis pietautojas kažkodėl labiausiai domino Bildžių. Ir jo veidas, ir judesiai, ir kalba buvo kažkuo neįprasti, ypatingi. Kimšaitis, supažindindamas, nepasakė savo brolio profesijos, ir viršininkas dabar laužė galvą, spėliodamas, kuo gi galėtų verstis šis nepažįstamas žmogus. Kaip ir visi, jis buvo vienmarškinis, bet čia pat altanoje, kabojo juodas geros medžiagos švarkas ir pilkas kaklaraištis. Matyti, jis išsirengė tik sėdėdamas už stalo.

Begurkšnojant gaivinančią girą, grįžo ir direktorius Kimšaitis. Rankose jis laikė kažkokį nematytą molinį ąsotį ilgu, siauru kaklu, užkimštą pakulomis - ne pakulomis ir užlakuotą vašku.

— Paragausime, sveteliai, brangūs, mūsų midučio, — uždainavo Jurgis Kimšaitis, pabrėžtinai laižydamasis. — Tokio gėrimėlio visoje Lietuvoje negausite.

— Velionies Mockaus darbas, amžiną jam atilsį... — atsiduso senasis Bačiulis.

Iš tikrųjų senasis direktorius — agronomas Mockus — mokėjo pagaminti ypatingą midų, ir tas midus buvo garsus visoje apylinkėje. Perėmęs ūkį, Kimšaitis rūsio užkampyje atsitiktinai surado keletą paslėptų ąsočių šio nuostabaus gėrimo ir laikė jį visų reikšmingiausiems priėmimams.

Netrukus pasirodė ir Kimšaičio motina — sena, surūgusi moterėlė, nešina didele lėkšte gražiai supiaustytos veršienos ir ąsočiu naminės giros. Jurgis Kimšaitis buvo senbernis. Visą jo namų ūkį jau daugelį

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS

SENA IR NAUJA

Mielas skaitytojau, nelaikyk manęs komunistu. Tam aš neturiu nei moralinių nei ideologinių savybių. Bet žmogumi ir lietuviu stengiuosi būti. Juo ir esu. O juk žmogui savita stebėti, jausti, spręsti, galvoti. Negaliu pasigirti, kad labai daug mačiau. Gal būt Tu, skaitytojau, matei ir pergyvenai daugiau. Tačiau leisk man pasidalinti savo stebėjimais, mintimis. Aš nepretenduoju į nuostabų protą, niekam neperšu savo minčių, bet tiek Tavo, tiek mano tėvynė yra Lietuva, tad pakalbėkime apie ją, jos žmones atvirai, iš širdies, kaip dera šnekėtis lietuviams. Būkime žmonėmis kalbėdami apie tai, kas brangu mūsų širdžiai.

Kur ošė girios, javai bangavo... Na, ir juokdarys šis pilietis — pasakysite Jūs. Juk ir dabar ir girios ošia ir javai banguoja. Taip ir ne! Daug kas pasikeitė mūsų tėvynėje, daug kas nebe taip. Tik kartais mes patys viską nejučiomis matome per savo jaunystės prizmę. O juk jaunystė praeina, ateina subrendimo amžius, atslenka senatvė. Ir argi mes patys nesikeičiame?

Ne taip seniai, šiltą vasaros popietę, man teko būti tolimame Lietuvos kaime. Ėjau į mokyklą ir, kad lengviau ją būtų susirasti, paprašiau tos pat mokyklos sargą senuką palydėti mane. Einam lauko taku, šilta, žydrame danguje nė debesėlio, ir tik vyturėlis nepavargdamas traukia savo linksmą dainelę.

Prie pat tako dideli, matyt, iš dirvų ištraukti, o gal ir nuo neatmenamų laikų čia gulį akmenys.

— Dideli akmenys, dėduk, statybai tiktų, — sakau sargui.

— Ė, sūneli, kokie čia akmenys. Prie caro tai buvo akmenys. Būdavo, kai reikia sprogdinti, tai nežinai, iš kurio galo pradėti. O dabar čia tai niekniekiai.

Prie caro. Še tau, boba, devintinės! Senuko širdžiai viskas kitaip buvo „anuomet", net akmenys ir tie buvo geresni „seniau". O man, kitiems, tūkstančiams, kurie senovę pažįsta tik iš vadovėlių, kurie jaučia ir mato savo epochos dvasią, giliausiai į širdį įsmigusi dabartis.

Ir nesuklysiu pasakęs, kad šiandien Lietuvoje maža žmonių, kurie prisimintų praeitį. Kiekvieno širdį ir protą užvaldė klausimas, kaip bus toliau, kokia bus ateitis? Štai šio klausimo pagrindu ir tenka kalbėti apie Lietuvos žmones.

LIETUVOS INTELIGENTAS

Niekam nepaslaptis, kad kiekvienos tautos priekyje stovi inteligentija. Kas bebūtų tas inteligentas — mokytojas, kunigas, gydytojas, inžinierius, artistas, dailininkas, rašytojas — savo išsilavinimu, organizaciniais ar protiniais gabumais, tiesioginiu ar netiesioginiu darbu tautos priešakyje, atstovauja visai tautai. Atstovauja ta prasme, kad kiekvienas šių dienų žmogus apie tautos kultūringumą sprendžia iš inteligentų skaičiaus, jų pasaulėžiūros, apčiuopiamo darbo vaisių.

Kaip nupiešti šių dienų Lietuvos inteligentą? Kągi, jeigu jau ėmėmės „valgyti dešrelę", įmerkime ją į garstyčias. Pirmiausia — Lietuvos inteligentas dar tebėra bailys. Per stipriai? Neišsigąskite, tai tiesa, tik, gal būt, ji per kietai skamba. Šį sprendimą apie dabartinį Lietuvos inteligentą diktuoja istorinės ir buitinės aplinkybės. Mūsų inteligentai, vieni vengdami netekti savo padėties, kiti nenorėdami kištis „kur nereikia", treti bijodami pasirodyti aktyvūs dar iki šiol silpnai atstovauja patys save, o tuo pačiu ir visą tautą. Kai kas bando aiškinti, kad girdi šis pasyvumas ir yra kova už lietuviškumą, už kažką naują, tautai be galo reikalingą. Tai irgi ne tiesa, bet tik savo sąžinės raminimas. Istorija nežino nė vienos kovos, kuri būtų laimėta pasyvumu. Bet lietuvis inteligentas darbštus, kaip ir visa tauta. Jis pats net nejausdamas to nesėdi sudėjęs rankas — pluša įstaigoje, triūsia ligoninėje, stengiasi būti pirmasis fabrike. Ir štai taip darbštumas įveikia po truputį pasyvumą. Tai atsitiko dar ir todėl, kad į inteligentų būrį įsiliejo daug jaunų žmonių, kurie mokėsi, studijavo, bet kuriomis sąlygomis stengėsi praplėsti savo akiratį.

Sutikite su manimi, kad 30-50 metų amžiaus Lietuvos inteligentas visapusiškai įdomus žmogus. Retkarčiais tyliai nueina į bažnyčią, retkarčiais aplanko kiną ar teatrą, retkarčiais išgeria kavos puoduką kavinėje, tyliai, nesivėluodmas ateina į darbą ir nė kiek neužtęsdamas baigia jį, kartais „papolitikuoja" draugų tarpe. Ir visa tai vyksta tyliai. Kad neįsiveltų į bėdas, kad nekvaršintų sau galvos, kad kiti nesijuoktų. Pikti liežuviai tokius žmones vadina prisiplakėliais. Ar tai tiesa, spręskite patys.

PER GRIEŽTI APTARIMAI

Vienoje vidurinėje mokykloje dirba senas mokytojas. Apie jį, jo darbą rašė laikraščiai, kalbėjo radijas. Žmonės irgi pradėjo kalbėti. Prisiplakėliu vadino. O man šis senokas, žilstelėjęs, bet dar gyvų akių, judrus žmogus trumpai teatsakė: „Mokau mūsų vaikus lietuviško rašto, mokau mylėti gimtąjį kraštą, jo žmones, būti naudingais jiems". Ir argi tai prisiplakėlis? Jis dirba darbą, kuris naudingas visai tautai.

Ir koks keistas sutapimas. Kitas, jau pagyvenęs mokytojas, besirandęs Vakaruose, laiškuose nusiskundžia, kad kažkas jam primetė piktu žodžiu neveiklumą, pavadino „prisiplakėliu" prie gyvenimo. Ir šis mokytojas atsikerta labai trumpai: „Aš mokau mūsų vaikus lietuviško rašto ir darau viską, kad jie būtų lietuviais!" Nei vienas, nei kitas mokytojas niekada nebuvo pažįstami, vienas nuo kito gyvena taip toli, bet juos riša bendras tinės garbės jausmas. Taip yra su visais Lietuvos inteligentais. Kaip jie kartais nekęstų, kaip neatrodytų kartais keisti jų poelgiai, mintys, bet jie stengiasi būti naudingais savo tautai.

Negalima sakyti, kad Lietuvos inteligento žinios būtų ribotos. Jis dažniausiai yra baigęs vieną ar kitą aukštąją mokyklą, pasirinkęs ir gerai išstudijavęs kokią nors specialybę (kiek tai sąlygomis reikalaujama).

„Aš mažas žmogus ir noriu gyventi" — tokiu šūkiu vadovaujasi lietuvis inteligentas ir viską savo gyvenime pasirenka labai atsargiai. Tai suprantama. Buvo metai žymiai sunkesni, žmonės nežinojo, kaip susiklostys jų likimas, kaip tvarkyti savo gyvenimą, nežinojo, ar galės dirbti, išlikti lietuviais. Kai kas (tokių buvo mažai) tiesiog bandė „prisitaikyti" — įstaigoje pasirašyti tik rusų kalba, kalbėti rusiškai, nors tos kalbos net kaip reikiant nemokėjo. Bet tai buvo nereikalingas ir negražus žingsnis. Iš tautos negalima atimti jos kalbos, papročių, tautinio charakterio savybių. Gal būt, tik sunaikinus visą tautą. Tačiau šiandien niekas to padaryti neįdrįs. Taigi, kai kuriems nereikėjo per daug stengtis ir parodyti save silpnais pantieriais. Bet kas praėjo, tai praėjo.

Šių dienų Lietuvos inteligentas į savo įstaigą yra atėjęs dviem keliais — vieni, jaunesni pradėjo dirbti baigę po karo pasirinktuosius mokslus, kiti, senesni: „gyvenimo veteranai" jau yra dirbę ir prieš karą. Aišku savaime, kad tarp jaunųjų ir senųjų dažnai kyla karšti ginčai. Visais gyvenimo klausimais. Jaunieji senuosius visada linkę laikyti „opozicija". Bet tai juk labai gyvenimiška. Visur ir visais laikais jaunųjų galvosena ir idėjos skyrėsi nuo senųjų. Tačiau tiek jaunieji, tiek senieji inteligentai yra lietuviai ir dėžiuojasi tuomi. Kai kas už tėvynės ribų yra įsitikinęs, kad Lietuvoje nebeliko tautinio branduolio, kad ten žmonės nenori ar negali vystyti savo tautinės kultūros. Tai netiesa. Gal būt, ateityje šis teiginys turės kitokią prasmę, bet tai parodys gyvenimas. Prognozes tautos likimui daryti nėra taip paprasta.

RYŠIAI SU VAKARAIS

Lietuvis inteligentas pastoviai stengiasi plėsti savo akiratį. Jis lanko kiną, teatrą, daug skaito. Reikia pasakyti, kad kinui Lietuvoje skiriama daug dėmesio. Tačiau daugiau ir visos labai geros. Aš nekalbu apie grožinę literatūrą, bet mokslinių veikalų, meno studijų Lietuva išleidžia tikrai gerų. Užgauna širdį žodžiai, esą, mes niekam verti".

Paprasti profesoriaus žodžiai, bet juose daug širdies. Šis faktas dar kartą rodo, kad lietuvis inteligentas domisi viskuo, kas paliečia jo akį ir ausį, domisi savo tautiečių veikla, darbais.

Lietuvoje inteligentai nesėdi sudėję rankas, jie daug dirba visose srityse, ir kiekvieno intelektualo siekimas yra — bet kokiomis sąlygomis iškovoti Lietuvai, lietuviams gerą vardą. Užsienyje gyvenantieji lietuviai turi, gal būt, geresnes sąlygas. Plačius įvairių specialybių sluoksnius jie gali informuoti apie Lietuvą, jos žmones, kultūrą ir buitį. Pagrindinė Lietuvos gyventojų masė savo gerą vardą gali iškovoti kuo nors pasireikšdama, iškildama sovietinių tautų tarpe. Ir reikia pasakyti, kad lietuviai ukrainiečių, gruzinų, estų ir kitų tautų akyse yra darbšti, gabi, energinga tauta. Šitas pripažinimas ateina ne taip sau, o būva iškovotas. Iškovotas artistų, muzikų, mokslininkų, dailininkų, filmų gamintojų, sportininkų. Galima įvairiai vertinti šių Lietuvos intelektualų veiklą, bet jie įrodė visai Sovietų Sąjungai, kad yra verti dėmesio. Tai yra daug. Tuo tai ir paremti mūsų Lietuvos inteligentų siekimai.

Apie šitų siekimų įkūnijimą, apie tai, kokius darbo vaisius yra prinokinus Lietuvos inteligentija sunkiomis kovos už egzistavimą sąlygomis, būtų galima daug pasakyti. Bet tai jau plati ir atskira tema. Niekam nepaslaptis, kad be lietuvių inteligentų Lietuvoje yra ir rusų, lenkų, žydų inteligentijos. Kaip santykiauja šių tautų atstovai, kuo reiškiasi jų veikla, kokią įtaką palieka paskirų tautų inteligentų kultūra — tai svarbios ir įdomios problemos, kurios negali būti aplenktos kalbant apie Lietuvos inteligentiją. Bet tai irgi temos, kurios reiktų atskirai išnagrinėti.

Ar patenkinta Lietuvos inteligentija tuo, ką ji yra šiandien išsikovojusi savo veiklumu, darbu? Žinoma ne. Daug dar reikia dirbti, daug kliūčių įveikti, o, svarbiausia, pasirinkti teisingą kelią, kuriuo būtų nužymėta Lietuvos ateitis.

Senesniems inteligentams jau neužtenka tam jėgų, bet jaunieji, nors ir klupdami, tačiau nebodami sunkumų, perima darbą. Ateitis priklauso jauniesiems. (ELTA)

Visuomeninės komisijos

(E) Okupuotos Lietuvos dvidešimtmečio proga rajonuose yra sudarytos visuomeninės komisijos, kurių pareiga tikrinti kolchozų atliktus darbus ir raginti kolchozininkus spartinti savo darbą, kad būtų pasiekti „didesni laimėjimai".

Knyga apie spaustuvininkus

(E) Lenkijos mokslų akademija išleido knygą „Senosios Lenkijos spaustuvininkai" (15-18 amžiaus). 5-sis šios knygos tomas pavadintas „Didžiosios Lietuvos kunigaikštija". Knygos įžanginiame žodyje paaiškinta, kad Lenkijos karalystė ir Didž. Lietuvos kunigaikštija kurį laiką sudarė vieną valstybę, todėl lenkai domisi D. Lietuvos teritorijoje buvusiomis spaustuvėmis ir jose išleistomis knygomis.

---

metų rūpestingai ir rūsčiai tvarkė senutė motina.

Viršininkui Bildžiui per gyvenimą teko gerti visokiausių gėrimų. Dievai žino (jis pats jau nebegalėjo žinoti), kiek jis buvo išgėręs... Bet midų! Midų — tikrą, senovišką midų jis gėrė pirmą kartą. Saldus, stiprus gėrimėlis slyste slydo stemple. Šeimininkui nereikėjo ir vargintis ilgais prašinėjimais. Viršininkas pastebėjo, kad ir kiti svečiai nerodo didelio noro leistis į kalbas, kol ant stalo dar testovi gundytojas ąsotėlis. Bet ką gi reiškia tas poros litrų ąsotėlis keletui vyrų... Bematant jis, kaip sakoma, parodė savo dugną. Tada prabilo Bačiulio sūnus:

— Tėvai, klausyk, ir tu gi neblogas pramoninininkas... Atnešk, tėvai, čia mums paragauti to pasiutusios karvės pieno. Draugas viršininkas tikriausiai dar nebus tokio daikto ragavęs?..

Senasis Bačiulis padvejojo, pasikasė pakaušį, nepatikliai pasižiūrėjo į Bildžių, paskui akimis atsiklausė Kimšaitį ir, tik pastebėjęs jo pritariamą linktelėjimą, nerangiai išlindo iš užstalės.

Pasiutusios karvės pienu, pasirodo, buvo vadinamas naminės spiritas. Biaurų jos kvapą ir skonį šiek tiek permušė vyšnių sunka, kuria spiritas buvo atmieštas. Iš karto Bildžius susirauke, bet po midaus naminės spiritas veikė taip efektyviai, kad jis greit užmiršo norėjęs protestuoti prieš šį valdžios griežčiausiai uždraustą vaisių. Naminės spiritas palaimingai veikė ir visų pietaujančiųjų galvas, sutrupino varžymosi pančius, atrišo liežuvius. Altana iš karto suklego, suskambo kalbomis ir juoku.

— Vyrai gėrė, vyrai gers, kol žemelė apsivers, — šaukė Jurgis Kimšaitis, nepadoriai laistydamas naminę pro svečių taureles ant pušinių stalo lentų. Viršininką, įvariusį jam tiek baimės, jis, atrodo, galutinai užmiršo.

— Gėrė vyrai katalikai,
maskatavo trys dalykai:
Jaknos sau, plaučiai sau,
Maskatavo kožnas sau... —

garsiai šaukė Kimšaičio brolis. Jo rimtam, rūpestingai išskustam, išpuoselėtam veidui tai labai netiko, bet jis dėl to mažiausiai jaudinosi.

— Draugas viršininke, draugas viršininke, — kalbino Bildžių Bačiulio sūnus inžinierius, — velniškai smagu atostogauti rudenį kaime! Spiaut į visokias Palangas! Čia tai gyvenimas! Nori miegoti — miegok! Klojime šieno iki kaklo... Nori gert — išgerk: naminės irgi iki kaklo... Taip nusiplauni smegenis, kad, sugrįžęs į miestą, sveikas kaip ridikas jautiesi... Ir nekainuoja beveik nieko... Protingi žmonės taip ir daro. Čia pas mus kaime yra atvažiavęs vienas rašytojas su šeima — vasaroja, kaip inkstas taukuose vartosi, o išlaidų nedaug. Užsukam, draugas viršininke, pas jį. A? Užsukam... Pats jis tai naginė: nei išgers kaip reikiant, nei pašnekės draugiškai, bet užtat nuosavą „Volgą" turi... Mes čia su juo pusę rajono apvažiavome. Trankomės ir trankomės... Jis vis medžiagą renka... Godus! O nekantrus! Primanęs — per vieną dieną iš viso rajono literatūrinę medžiagą išplėštų! Tik — už bloknoto, už pieštuko, ir rašo, rašo... Labai operatyvus rašytojas. Visur jį vaišina, o man to tik ir reikia... Užsukam, a?

Bildžius dvejojo. Nuo midaus ir nuo pasiutusios karvės pieno jį jau apėmė tingumas. O, be to, dėmesį patraukė nepaprastas pokalbis tarp linksmųjų brolių Kimšaičių.

— Kas man! — šaukė direktorius Jurgis. — Geriu, ūžiu, uliavoju... Nei pačios, nei marčios... Visus griekus brolis prabaščius atleis... Po smerties — tiesiog į dangų.

— Tu liaukis, Jurgi, liaukis, — ramino direktorių brolis, slopindamas balsą ir prarasdamas linksmumą, — žmonės klauso. Girdi, ką sakau? Tavo viršininkas klauso...

— Kas man viršininkas! Aš pats viršininkas, — nesiliovė Jurgis, — ant visko viršininkas: ir ant viso ūkio, ir ant savo suš... gyvenimo viršininkas...

Tarsi dusdamas, jis kvėptelėjo oro ir tęsė toliau:

— O kas man gyvenimą suš... Kas? Tu, Klemensai, tu man gyvenimą sudrapaliojai... Kas aš dabar? Senbernis, girtuoklis... Nei šeimos, nei savo kampo. O vis per tave. Prieš karą norėjau ženytis, nuotaką turėjau, bet vis motina: „Palauk, palauk... Klemensiuką į kunigus išleisim, ant kojų pastatysim, padės ir tau..." O kas man dabar iš tos tavo kunigystės?..

Bildžius pastatė akis. Ne, šitaip dar nėra buvę... Su kuo, su kuo, o su kunigu viršininkas dar niekada nėra gėręs... Ir kaip tas velnias Kimšaitis anksčiau neprisipažino turįs brolį kunigą... Ko gero, dar tose pačiose apylinkėse abu dirba?..

O direktorius šaukė toliau:

— Kunigas, kunigas... Ir tu toks pats latras ir girtuoklis, o ne kunigas... Velnią tu broliui padedi! Ką tu padėsi, kad viską pralaki... Ką sukombinuoju savo galva, tą ir turiu, o iš tavęs...

Įsikarščiavęs jis plačiu mostu dūrė kažkur į dangų stambių, sukumpusių pirštų špygą.

— Liaukis, Jurgi, liaukis, — vis teberamino kunigas Klemensas savo prislopintu ir išsigandusu balsu, — iš kur aš tau duosiu, kad pats nieko neturiu. Iš parapijos malonės dabar kunigai gyvena.

— A, neturi!.. — nutęsė Jurgis, — neturi... Lupi, kaip ožius bielini savo parapijonis... Manai, man nepasakojo žmonės, kaip tu per pamokslą plūsti tuos, kurie po rublį teduoda?.. Sakai: „Neturi penkių rublių, — tai ir į bažnyčią neik..." Sakei, ar nesakei?..

— Nusiramink, Jurgi, — pradėjo šaukti ir kunigas Klemensas, — žiūrėk, visi tik mūsų ir teklauso... Gėdą darai...

Jurgis apmetė visus paraudusiomis akimis, apsilaižė sukepusias lūpas, ištiesė ranką į stalą ir ramiau pareikalavo:

— Naminės! Pasiutusios karvės pieno duokit!

Išmetęs pusę stiklinės naminės spirito, jis perbraukė per burną marškinių rankove, užvertė galvą ir visa gerkle užriko:

— Vyrai gėrė, vyrai gers...

Dainuodamas ir nekreipdamas dėmesio į pasiliekančius prie stalo, jis nukeverzojo sodo taku.

Brolis Klemensas taip pat pašoko, kretėdamas apskritu pilvuku, pasivijo brolį, uždengė delnu jo burną.

— Nerėk, nerėk... Darbininkai išgirs... Ir taip jau kažin ką kalba...

Jaunasis inžinierius dabar priėjo prie Bildžiaus, primygtinai pradėjo kviesti pas rašytoją. Taip. Kitos išeities viršininkui iš tikrųjų nebuvo. Negi nakvosi dabar po vienu stogu su kunigu. Velniai žino, kokios kalbos iš to gali kilti.

— Važiuojam, Algi! — sukomandavo jis šoferį ir pats pašoko nuo suolo, stengdamasis kuo tvirčiau laikytis ant nusėdėtų, nutirpusių kojų.

SUSITIKIMAS SU RAŠYTOJU

Niekados dar rašytojas nebuvo toks prieinamas, kaip mūsų dienomis. Nežinia, ar čia didelių rašytojų nebeliko, ar skaitytojas labai didelis pasidarė, bet dabar taip tik ir žvalgykis, iš kurios pusės tave pašauks. Susikūrė kur nors septynių žmonių literatų būrelis — tuoj ir rašo pareikalavimą į Rašytojų sąjungą: taip ir taip, esą, mes jau susikūrėme. Ir ne tik susikūrėme, bet ir literatūros vakarą rengiame. Atsiųskite mums devynis rašytojus. Rajono mokytojai savo dieną sumanė atšvęsti, — atsiųskite ir jiems penketą rašytojų, pageidautina laureatų arba šiaip žinomesnių. Rašytojai, kaip mat, už rankraščių, už portfelių, skrybėlaitės ant galvų ir... Vykstame, vykstame, vykstame... O pamėgink nevykti! Tau iš kokios nors akmenės atsiųs tokį laiškelį su nerūpestingai nupiešta kiaule, kad kitą kartą ir nepagalvosi nevykti. Tiesą sakant, kai kurie iš mūsų brolių dabar jau daugiau sakytojais, negu rašytojais pavirtome: važiuojam ir važiuojam, sakom ir sakom kalbas, o rašyti ir laiko ir jėgų nebelieka.

Važinėjimas, atvirai prisipažinus, dalykas nesunkus, o tam tikra prasme netgi malonus. Nuvažiuoji, sakysime, kur nors į Šeduvą, į mokytojo dieną, visą sekmadienį praslankioji be darbo, ping-pong rungtynes bestebėdamas ir iškilmingų kalbų besiklausydamas, paskui penkiolika minučių scenoje pakalbi arba kokį nors seną eilėraštį perskaitai ir...

— Tai dabar kviečiame prie stalo, draugas rašytojas...

Stalas didelis, platus, du šimtai rajono mokytojų prie jo susėdę, vienokių ir kitokių buteliukų ant jo pristatyta, mišrainių, šaltienų ir keptų žąsų prikrauta.

Ne, nesunkus darbas važinėjimas.

Taigi ir rašytojas Vaclovas Mėlynaitis buvo žmogus prieinamas. Beje, jis buvo ne tik rašytojas, bet ir dramaturgas. (Dabar atsiranda gudruolių, nebenorinčių dramaturgų pripažinti tikrais rašytojais. Sako, esą, visokias pjeses be paties autoriaus dabar kaip kolektyvines dainas kurią režisieriai ir aktoriai ir šiaip teatro žinovai. Iš autoriaus teksto, esą, po tokios kūrybos nieko nelieką. Bet tai netiesa! Kiekvienu atveju autoriui lieka tai, kas visų svarbiausia: jo pavardė, autorinis honoraras, o kai kada net ir pjesės pavadinimas. To negalima pamiršti). Vaclovas Mėlynaitis buvo parašęs tikrą, didelę pjesę ir saviveiklinį kūrinį. Tie kūriniai, kaip geraširdės laumės, atnešė jam atitinkamą garbę (jos, beje, mes nesvėrėme) ir nuosavą „Volgą" — tą slapčiausią ir aukščiausią daugelio brolių svajonę.

(Bus daugiau)

NIDA

siūlo patarnavimą

GAL JUMS REIKALINGA
Vokams adresai,
vizitinės biznio kortelės,
pakvietimai, bilietai,
parengimų ar koncertų programos,
biznio sąskaitų blankai, arba
privatūs rašyti blankai.

Dėl tų ir visų kitokių darbų kreiptis į Nidos Spaustuvę.

NIDA PRESS.
3 Southern Row, London, W.10 Telephone: LADbroke 1186

LIETUVA ITALIJOS SPAUDOJE

Italijos spauda ELTA-Press itališkųjų biuletenių dėka yra gerai informuota apie Lietuvą ir dažnai išsispausdina jos teikiamųjų žinių ar jomis naudodamasi duoda italų visuomenei įdomių straipsnių apie mūsų Tėvynę sovietinėj priespaudoj. Daug jos teikiamųjų žinių perduoda Italijos valstybinė žinių agentūra „ANSA". Pavyzdžiui, birželio mėnesį ši agentūra išsispausdino savo politiniuose ir religiniuose biuleteniuose net penkis puslapius žinių, paimtų iš Elta-Press. Taip pat nemaža žinių perduoda agentūros URBE, ASSI, ARI, DIES, EURO, TELESUD. Prancūzų kalba Elta-Press žinias perduoda Šveicarijoj išeinantieji biuleteniai L'ECHO DES PERSECUTEES, kartais net po keliolika puslapių. Elta-Press žiniomis pasinaudoja eilė kitų kraštų agentūrų, kurios turi savo skyrius Italijoj.

Elta-Press redaktoriui V. Mincevičiui sugrįžus iš JAV, buvo išleisti mėnesio laikotarpyje net trys biuleteniai, kiekvienas po 30 puslapių, su daugybe žinių apie Lietuvą. Specialus biuletenis buvo išleistas atžymėti Lietuvos okupacijos dvidešimtmečiui, kuriame, be išsamaus vedamojo, visa dokumentacija, susijusi su Lietuvos santykiais su Sovietų Sąjunga nuo Lietuvos Valstybės atstatymo ligi jos okupacijos, sulaužytų sutarčių ištisi tekstai, sutartys su Hitleriu ir t.t. Šią dokumentaciją gana plačiai panaudojo Italijos spauda ir radiofonai. Romos dienraštis Il Quotidiano išsispausdino šešių skilčių straipsnį, pavadintą „Sukaktis, apie kurią laisvosios tautos privalo pamąstyti. Prieš dvidešimt metų Raudonoji Armija užpuolė Latviją, Estiją ir Lietuvą". Straipsnis iliustruotas Savitarpio Pagalbos sutarties pasirašymo momento dalyvių ir Krėvės Mickevičiaus fotografijomis, kurias pateikė Elta-Press.

Didelės įtakos turįs dienraštis L'Avvenire D'Italia, operuodamas Elta-Press pateiktąja medžiaga, išsispausdino penkių skilčių straipsnį pavadintą „Dvidešimt metų nuo rusų okupacijos Pabaltijyje". Laikraštis, tarp kitko, pažymi, kad šiandien rusai išsilaiko Pabaltijyje tik komunistų mažumos dėka, palaikomos karine jėga ir politiniu teroru. Dienraštis Il Secolo D'Italia išsispausdino taip pat penkių skilčių straipsnį, pavadintą „Kita Europa, kurios mes neužmirštame. Pabaltijo tautos kenčia ir tikisi".

Genujos dienraštis Il Nuovo Cittadino išsispausdino 4 skilčių straipsnį, antrašte „Sovietų Sąjungos užpultos ir pavergtos prieš dvidešimt metų pranyko Lietuva, Latvija ir Estija". Straipsnyje yra įjungtas taip pat Lietuvos Diplomatijos Šefo atsišaukimas, paskelbtas Elta-Press (laikraštis cituoja šaltinį), kurį redakcija pavadino „Sunkus kaltinimas Kremliaus vykdomam neokolonizmui Europoje". Ministerio Lozoraičio atsišaukimą taip pat perdavė iš Elta-Press žinių EURO agentūra.

Žurnalas Rivista Romana liūdnai sukakčiai paminėti paskyrė net du puslapius, pasinaudodamas Elta-Press pateiktomis žiniomis. Daugiausia vietos skyrė laikraštis Intervento, net 12 skilčių per du ištisus puslapius su 3 fotografijomis. Vienas tų penkių straipsnių pavadintas „Sovietinės Pabaltijyje invazijos dvidešimtmetis yra perspėjanti patirtis tautoms". Kitame ilgame straipsnyje „Lituania" žurnalistas Gigas iškelia lietuvių tautos rezistenciją, prieš kurią sovietai yra bejėgiai.

Ilgą straipsnį apie Pabaltijo kraštus išsispausdino didelis politikos ir kultūros žurnalas Comunita birželio mėnesio numeryje. Kitus trumpesnius straipsnius išsispausdino Como dienraštis L'Ordine, Florencijos L'Osservatore Toscano, Milano dienraštis La Notte, Romos Il Popolo, Bolonijos Il Resto Del Carlino išsispausdino straipsnį „Tikrieji kolonialistai". Iliustruotas žurnalas „Lo Specchio išsispausdino Lietuvos Pasiuntinybės prie Kvirinalo parko ir rūmų fotografijas. Žurnalas pažymi, kad sovietams okupavus Lietuvą ją užėmė rusai, kurioje dabar yra jų šnipų lizdas.

Ilgus straipsnius apie Lietuvą, pasinaudodami Elta-Press teikiančiomis žiniomis ir ją cituodami, įsidėjo Florencijoj išeinąs laikraštis Rinascita Nazionale, Pizos Vita Nuova, Foligno Gazzeta Di Foligno, Monzos Il Cittandino, Triesto Vita Nuova, (net po kelis kartus), Romos Settimana Del Clero, Palermo Sicilia Informazioni ir šveicarų dienraštis, išeinąs Lugane, Il Giornale Del Popolo.

Įdomus faktas, kad po pusantrų metų nuo Sibiro maldaknygės teksto paskelbimo Elta-Press biuletenyje net keturi laikraščiai išsispausdino ilgus 4-5 skilčių straipsnius apie ją, būtent: Cremonos laikraštis Vita Cattolica, Lodi Il Cittadino, Novaros L'Azione ir Pinerolo L'Esco Del Chisone.

Romos dienraštis Il Quotidiano birželio 9 d. numeryje išsispausdino 6 skilčių straipsnį „Komunistinis persekiojimas katalikiškame krašte. Lietuvos bažnyčiose įrengti sandėliai ir „dancing". Autorius A.G. iliustravo straipsnį keturiomis didelėmis fotografijomis uždarytų ir transformuotų Vilniaus bažnyčių, jos padarytų Lietuvos sostinėje lankymosi metu. Tą pačią dieną Romos dienraštis Il Giornale D'Italia išsispausdino straipsnelį „Santykiai tarp Vatikano ir SSSR", kuriame daugiausia liečiama Lietuva. Jame taip pat rašoma apie du kunigus, atsiųstus studijuoti į lietuvių Šv. Kazimiero kolegiją Romoje su sovietiniais pasais. Žurnalas Epoca birželio 12 d. numeryje straipsnyje apie Eichmanną mini jo nusikaltimus ir Lietuvoje. Visa Italijos spauda paminėjo Kanados lietuvio Janušonio žestą, sviedžiant kiaušinį į Maskvos burmistrą.

Šia proga tenka pažymėti didelį Elta-Press įnašą kovoje už Lietuvos laisvę Italijoj. Beveik visi čia minėtieji straipsniai yra parašyti pasinaudojant Elta-Press teikiamąja medžiaga. Prie to dar reikia priskaityti Italijos ir Vatikano radiofonus. Nemaža žinių panaudoja ir užsieninė spauda: 70 Elta-Press egzempliorių eina į visus pasaulio kraštus.

Nuo geguzės mėnesio Elta-Press pradėjo savo aštuntuosius gyvavimo metus. Itališkoji Elta yra pirmutinė oficialiai užregistruotoji Vliko žinių agentūra. Registracija buvo padaryta Romos tribunole 1954 m. gegužės 5 dieną nr. 3917, ir Italijos valdžios įstaigose.

Šia proga PLB Kanados Krašto Tarybos ir Valdybos suteiktos paramos dėka, buvo įsigyta gera rašomoji mašinėlė matricoms rašyti, pakeltas tiražas nuo 700 egz. ligi 1000, sustiprinti informacijų šaltiniai, pradėtas sudaryti fotografinis archyvas aptarnauti spaudai, padidintas puslapių skaičius, numatyta ateityje įvesti biuleteniuose lietuvių literatūros ir istorijos skyrius. Laikraščių leidėjai Draugas, Darbininkas, Tėviškės Žiburiai, Nepriklausoma Lietuva parėmė Elta-Press leidimą, siųsdami nemokamai savo laikraščius. Tokiu būdu Elta-Press kas mėnesį duos Italijos spaudai, vyriausybės nariams, politikams, organizacijoms, užsienių diplomatinėms atstovybėms aktualios medžiagos apie Lietuvą ir jos laisvės kovą prieš okupantą.

Roménas

DĖMESIO! L. ENCIKLOPEDIJOS PRENUMERATORIAI

Prašomi be atskiro raginimo atsiskaityti už 19 ir 20 tomus. Neatsiskaičiusiems nebus siunčiamas sekantis tomas. Neatsiskaitę ir neatsaką į laiškus bus paskelbti laikrašty, nes nežinia, ar bėra gyvųjų tarpe. Laiku neatsiskaitę trukdo tolimesniųjų tomų leidimą. Kiekvienas atskiras raginimas kainuoja pinigo, todėl visi prašomi knygą gavę atsiskaityti.

Naujai gauta:

V. Alantas — Tarp dviejų gyvenimų — 33 šil.

Pėteraičio Liet. Anglų kalbų žodynas — 50 šil.

Baravyko Anglų - Liet. kalbų žodynas, apie 30.000 žodžių bei posakių — 43 šil.

K. Emmerich — Kristaus Kančia — 22 š.

Dr. Prunskis —Meilė ir laimė—14 š. 8 p.

Kovos metai dėl savosios spaudos — redagavo: Bagdonavičius, Jonikas ir Balčiūnas — 36 šil. 8 penai.

V. Pikturna—Amžinoji auka—14 š. 8 p.

K. Žukas —Žvilgsnis į praeitį—36 š. 8 p.

Naujokaitis — Šviesos mergaitė — lyrinė poema, 14 šil. 8 penai.

S. Cerienė — Dainos Lietuvai —(gaidos) solo balsui ir fortepionui — 5 šil.

Kalėdų giesmės — (gaidos) — 5 šil.

Vaičiulaitis — Pasakojimai — 28 šil.

Jankus— Namas geroj gatvėj — 28 šil.

Vaičiulaitis — Auksinė kurpelė — 30 š.

Sillanpee — Silvija — 28 šil.

Popiežiaus Leono XIII „Enciklika" (apie masonus) — 3 šil. 6 penai.

Rašyti: „Dainora", 49, Thornton Ave., London, W.4.

(E) **Talino uostas** esąs užsienio laivams uždarytas, pranešama iš Stockholmo.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ, SIBIRĄ IR KITUS KRAŠTUS

Sąžiningiausias, patikimas ir garantuotas patarnavimas, aukščiausios rūšies prekės už žemiausią kainą.

BALTIC STORES LTD.
(Z. JURAS)

421. HACKNEY RD., LONDON, E.2. ENGLAND.
Tel. SHO 8734.

Seniausia Anglijoje lietuviška bendrovė.
MEDŽIAGOS, AVALYNĖ, VAISTAI, MAISTAS.
Akordeonai, siuvamosios mašinos, rašomosios mašinėlės, motociklams ir dviračiams dalys, įvairios lempos, sporto įrankiai ir visa kita.
Geriausios atsiskaitymo sąlygos.
Kiekvienam siuntiniui asmeniška priežiūra!
NAUJI 1960 m. kainoraščiai ir įvairios informacijos pareikalavus teikiama visiems nemokamai.
Pasiunčiame ir pačių klientų supirktąsias prekes.

KIEKVIENO SIUNTINIO PRISTATYMAS GARANTUOTAS

NEPRIKLAUSOMASIS KONGO

Birželio 30 d. Belgijos karalius buvo nuvažiavęs į Kongo didžiausią miestą — Leopoldvillę ir oficialiai suteikė tam didžiuliam ir turtingam Afrikos juodukų kraštui nepriklausomybę.

Tiesa, vos paskelbus nepriklausomybę, krašte šen ir ten net iš naujo žiburiuoti gaisrai. Praeitų metų pradžioje demonstracijos, riaušės, žudynės, muštynės gaisrai sujudino Belgiją. Kongas — turingas ir didelis kraštas, bet vis dėlto neramumai ten Belgijos vyriausybę ir parlamentą išgąsdino: nieko nelaukiant buvo nustatytas laikas, kada šis 52 metus belgų valdytas kraštas turi gauti nepriklausomybę. Taip, Belgija iš Kongo turtėjo. Ten, be ko, yra uranijaus, kurį iki šiol pirkdav Amerika, o pinigus imdavo Belgija. Ten yra vario, kobalto, aliuminijaus, geležies. Iš tiesų tai yra turtai, kurie priklauso kolioniečiams (jų yra arti 14 milijonų), bet Belgija tikisi, kad bent dalimi tų turtų ir galės naudotis, nes nepriklausomasis Kongo nežada nutraukti ryšių su jį valdžiusiais belgais, žinoma, jei rodyklė staiga kaip nors nepasuks nelauktai. Jau iki šiol pačiai sklido kalbos, kad ministerio pirmininko pareigas perėmęs Patrice Lumumba savo ligšiolinei politinei veiklai esąs gavęs pinigų iš Belgijos komunistų. Bet jis pats sakosi, jog imtų pinigus iš kiekvieno, kas tik pasiūlytų. Jo partija esanti gavusi jautam tikrų pasiūlymų iš Belgijos biznierių.

Bent šiuo metu Kongo vyriausybei pagalba bus reikalinga visokeriopa. Nors ministerio pirmininko pareigas perėmęs Lumumba iki šiol yra leidęs per Kongo giminės šūkį „Šalin belgiškus šunis", bet dabar tinės pareigos, matyt, verčia jį santūriau laikytis, kai jo kraštas yra jau nepriklausomas. Dėl to jis yra pareiškęs, kad nesąs nusistatęs prieš baltuosius, tik prieš belgiškąjį kolonializmą. Kongas norįs, kad baltieji liktų, nes reikalinga techninė pagalba. Dėl to baltiesiems patikrinamos tokios pat teisės, kaip Kongo vietiniams gyventojams. Tiesa, keliamas klausimas, ar Lumumba pajėgs patikrinti tas teises, nes daugumas Kongo gyventojų tebėra dar labai primityvūs. Kai eilinis daržovių pardavėjas Leopoldvillėje galvoja, kad jo gyvenime niekas ypač nepasikeis, nebent niekas jo nevaržys ir jis už parduodamąsias daržoves galės imti tiek, kiek norės, tai kai kurie galvoja, kad kraštui gavus nepriklausomybę nebereikės dirbti, nes maistas ir alus bus duodamas už dyka. Kai senatorius iš variu turtingos Katangos srities galvoja, kad daugiau gyventojų bus galima aprūpinti darbu kasyklose ir geresniu pragyvenimu, tai dalis gyventojų nepriklausomybę supranta, kaip progą susigaudyti sau buvusių Belgijos valdininkų žmonoms ir dukterims.

Belgai bijo, ir tūkstančiai jų išskubėjo namo, nebelaukdami net, kol bus paskelbta nepriklausomybė. Daugelis dabar grūdasi į laivus ir lėktuvus. Belgų ten buvo apie 116.000. Belgų bėgimas reiškia, kad Kongas netenka specialistų ir didelių kapitalų (nepaistant pačios Belgijos pritaikytų suvaržymų, per pusantrų metų buvo išgabenta apie 320 milijonų dolerių).

Kongui reikia kapitalo, jam reikia specialistų. Tiesa, belgai Konge nemaža yra padarę. Jie išnaikino visokį raganavimą, apstabdė karus tarp atskirų giminių ir nutiesė apie 90.000 mylių kelių. Bet Belgija savo kolonijoj laikėsi visiškai kitokios praktikos, negu britai. Britai jau kuris laikas talentingesnius savo kolonijų jaunuolius siuntė į specialines mokyklas ir net į universitetus. Belgai nesirūpino inteligentų auginimu, ir dėl to dabartinis ministeris pirmininkas Lumumba buvo tiek tik pamokytas, kad pajėgė dirbti pašto valdininku (be kita ko, bevaldininkaudamas jis pasisavinęs 2.520 dolerių valdiškų pinigų ir buvęs pasodintas kalėjiman, o paskui dirbęs jau kaip alaus daryklos keliaujantis pardavėjas). Dabartinis prezidentas Joseph Kasavubu buvo kaimo seniūnas.

Suprantama, kad ir parlamentas ir senatas Konge kol kas negali būti sudaryti iš ypač išlavintų žmonių, ir jie negalės daryti ypač išmintingų sprendimų, kurie bus labai reikalingi.

Kadangi sunkumų jau buvo, dabar yra ir dar bus, tai pirmų pirmiausia reikia didelio tinklo policijos. Jos Kongas turi 25.000, ir ją tvarko ir pasižadėjo toliau tvarkyti belgų generolas Janssens. Teks apginti baltuosius nuo tų, kurie galvoja, kad dabar pats laikas susigaudyti sau jų žmonas ir dukteris, ir nuo norinčiųjų be darbo valgyti ir gerti alų. Yra ir daugiau rimtų klausimų. Į įstatymų leidžiamąsias institucijas susirinko atstovai iš 150 giminių, kurios ne tik kalba skirtingom kalbom, bet dažnai yra viena nusiteikusi prieš kitą. Mėnesiais jau vyko kovos tarp atskirų giminių, ir trečiąją nepriklausomojo gyvenimo dieną teko paskelbti išimties stovį. Pati labiausiai nepatenkinta giminė yra Lulua. Dar 19 amž. arabai gaudė vergus, ir įgąsdinti Lulua giminės negrai traukėsi tolyn ir radosi prieglobstį Baluba giminės valdomajame žemės plote. Kai tik pradėjo sklisti kalbos, kad bus duota nepriklausomybė, Baluba giminė pradėjo atiminėti ir kadaise jiems prieglobstį davusiųjų Lulua giminės narių žemes. Lulua paleido į darbą peilius, aštrias ietis, iššudydami šimtus, degindami lūšnas ir pasiimdami sau priešų moteris. Belgų kariniai daliniai aptvarkė tas žudynes. Dabar teks policijai susitvarkyti su tokiais prasiveržimais.

Politika irgi vyksta nelabai aukštesniame lygyje. Kasavubu, dabartinis prezidentas, atsisakė dalyvauti provincijos parlamente, nes ten jis sudarė tik mažumą su savo giminės atstovais. Jis buvo nutaręs sudaryti savo parlamentą. Demokratija ten svetimas žodis. Giminių vadai nori būti didelei, bet jie sumažėja, kai reikia susėsti viso krašto reikalų svarstyti viename parlamente. Dėl to ramybės tokie dalykai nežada. Reiks drausmės, bet reiks ir mokyklų, fabrikų, ligoninių. Reiks daugiau kelių. Reiks daug ko.

Dėl to Belgijos vyriausybė gal duos ir toliau po 54 mil. dolerių kasmet, kaip iki šiol. Belgų didžiosios bendrovės gal ir toliau dalyvaus šio krašto ekonominiame gyvenime. Jei visa tai nebus, milijonai galėtų ateiti iš rytų... Žinoma, jei Kongo nesubyrės dėl tos padėties, kuri šiuo metu yra, pilna priešingybių ir toli gražu nepriaugusi demokratiškai tvarkytis.

* * *

Šis straipsnis rašytas dar prieš įsisiūbuojant Kongo įvykiams su naujais žudynių prasiveržimais. Kai kuriuose krašto rajonuose padėtis yra kol kas nepajėgiama sukontroliuoti.

Neįsileidžia pašto ženklų su Masaryko atvaizdu

(E) Čekoslovakija neįsileidžia pašto ženklų, skirtų paminėti 110 metų sukaktį nuo T.G. Masaryko, čekoslovakų laisvės kovotojo, gimimo. Šie JAV-se išleisti pašto ženklai būdavo arba nuplėšiami arba štampu sužalojami, arba laiškai iš viso nepasiekdavo adresato. JAV pašto tarptautiniam direktoriatui įsikišus bei pareikalavus pasiaiškinimo, pašto ženklai nebežalojami, tačiau tokie laiškai iš komunistinės Čekoslovakijos grąžinami atgal į JAV ir įteikiami siuntėjams.

(E) **Čekoslovakijoje automobiliai parduodami tik tiems**, kurie palankūs komunistinei valdžiai. Auto gamyklų įmonėms įsakyta kontroliuoti sąrašus norinčių įsigyti automobilius. Sąrašuose turi būti tik aktyvistai bei pasižymėję darbininkai. Be to, jie turi sutikti kelti darbo našumą.

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

STATO, BET NESIMATO

Pasakysiu jums, kad vienuoliktokas Gysla (taip mes, vaikai, jį vadinam dėl to, kad jis labai liesas) melagis, štai! Tik c-c-c! Jis, tas Gysla, šiandien sakė, kad Kauno HES už mūsų mokyklą penkis kartus didesnė. Chi-chi-chi. Kaip gi penkis kartus, jei ją pastatė per 3 metus, o mūsų mokyklą pertvar ko nuo tos dienos, kai mama mane pirmą sykį į klasę atvedė. Tai buvo, palaukit: vienas, du trys... Prieš ketverius metus. Meluot ir tėtis, ir mama, ir mokytojas sakė — negražu.

O aš žinau, kad mūsų mokykla daug didesnė už HES, už tai ją ir remontuoti sunku. Pradžioje čia sukinėjosi dėdės viršininkai iš Veisiejų statybos-remonto kontoros. Pirmasis dėdė vadinosi Kalužkevičius. Po to buvo dėdė Juškevičius, po to — Bučys, Giedraitis. Buvo dar ir kiti, tik pavardžių nežinau, Jie vis rankomis mojuodavo, kažką kalbėdavo ir vėl išvažiuodavo.

Buvo ir tokių dėdžių, kurie rankomis nemojavo, o komandavo, kažko lakstė su popieriais. Gysla žino beveik visus atmintinai: Mališka, Lauraitis, Kereišis, Lazauskas, Žekevičius, Kaligauskas. Keistai jie komandavo. Susirenka rytą keli darbininkai, o dėdė darbų vykdytojas liepia visiems košę maišyti. Prie lovio visi neišsitenka. Todėl du maišo, o kiti žiūri: ar gerai maišo. Paskui galėtų mūryti, bet plytų nėra. „Bėkit, neškit vikriai! — užrinka komanduojantis dėdė. Kol plytas suneša — jau po pietų. Paskubom sulipdo, sulipdo mūrininkai keliasdešimt plytų, o kiti žiūri, kaip lipdo. Greit visi išdumia namo. Košės dar lieka. Rytojaus dieną seną košę iš lovio išverčia ir vėl maišo.

Negabūs buvo tie dėdės darbų vykdytojai, matyt, iš aritmetikos besimokydami dvejetukus turėjo.

Negabūs dėdės labai maža pastatė, o kitąkart, žiūrėk, siena išeina išsivėpusi, kaip seni batai. Tada viršininkai atsiunčia kitą komanduojantį dėdę. Abu dėdės plytas, lentas skaičiuoja, į popierių surašo, pirmojo dėdės padarytas klaidas tikrina. Paskui pirmasis atiduoda popierius antrajam ir dingsta. Bet greit ir antrasis klaidų pridaro. Tada atvažiuoja trečias. Taip dėdės keitėsi kas du — trys mėnesiai. Tik dėdė Lauraitis daugiau pastatė.

Dėdė Kereišis tai įdomus buvo! Atvažiuoja iš ryto, pasižiūri į kalendorių: „O, tik 15-ta! Laiko dar daug. Ir mes atliksime darbus". Atsisėda ir sėdi po liepa. Tik knapt dėdė Kereišis ir įbeda nosį į žemę. Pradės knarkt, net mokyklos langai dreba. Mes su Juozuku jam smilgą — šmaukšt į ausį. „Aš jums, varliokai, kailį išpersiu!" — užrinka jis. O mums juoko!.. Tik dėdė Kereišis visai aritmetikos nemokėjo. Greit jį iš čia pavarė.

Įdomiai ir dėdė Mališka komandavo. Stovi jis ir moja ranka, kur darbininkams koklius vežti. Vieną kartą jis į mokyklos pusę pamoja, kitą kartą — į šoną. Už tą mojavimą į šoną jis už grotų sėdėjo. Sako, kaip prityrusį, jį vėl nori priimti į statybas.

Dabar nebėra nei tų, kurie skaičiuoja, nei tų, kurie rankomis mosuoja. Žekevičius, Kereišis, daug kitų į Lazdijus išvažiavo — ten dabar rajono centras.

Anądien Gysla, nors ir ausį man nusuko, bet pasakė, kad dabar turi atvažiuoti nauji dėdės iš vadinamosios tarpkolūkinės statybos-remonto kontoros „Ančia" kažkoks dėdė Bagdonavičius. Bet jau pusė metų kai du - trys dėdės dirba, o Lazdijų vykdomasis komitetas, matyt, to nežino.

Nesulaukė mūsų direktorius Misevičius dėdžių iš „Ančios" ir pats išvažiavo į Minską su sunkvežimiu. Atsivežė tų geležinių žarnelių ir dar tokių daiktų, kad mokykloje šilta būtų. Bet tų daiktų irgi neužteko.

Vieni mokykloj pradėjo mokytis priešpiet, kiti popiet. Mat, klasėse grindų nėra. Bet užtat kokias grindis tie, kurie su popieriais lakstė, sporto salėje sudėjo! Liumpsi kaip mamos lova, ant kurios aš, kai ji nemato, pašokinėju.

Mano tėtė, sužinojęs, kad grindų klasėj nėra, pasakė: „Nenoriu, kad mano vaikas (mano vaikas — tai aš) kojas išsisuktų" ir nuėjo į mokyklą. Parėjo piktas ir pasakoja mamai. O aš viską girdėjau. Štai! Tik kad tie suaugusieji nemoka gerai kalbėti. Turėjau užsirašyti, kad jums galėčiau pasakyti, nes aš tokių žodžių nesuprantu. Sakė: Švietimo ministerija skyrė mokyklai pataisyti 466.000 rublių. Liepė per dvejus metus remontą padaryti. O dabar tiek laiko praėjo, o darbų tik pusė padaryta. Direktorius tėtei sakė, kad grindys salėj, tos, kur liumpsi, blogai sudėtos. Jis nepasirašė ant rašto, nedėjo antspaudo. Bet, tėtė sako, kažkoks tipas iš Lazdijų statybos-remonto kontoros už direktorių pasirašė ir be antspaudo nunešė į banką. Ten nurašė 7.000 rublių.

Nesuprantu, ką reiškia „nurašė". Paėmiau rublį, rašiau, rašiau ant jo, bet nenusirašė. Matyt ir direktorius nežino kaip tai daroma. Ir atidavė šį reikalą tirti, rodos, sakė prokurorui, Jau keturi mėnesiai praėjo, o nieko neištyrė.

Gysla sakė, kad jeigu taip mokyklą taisys, mes ir kitais mokslo metais neturėsim nei sporto salės, nei dirbtuvių, o patys kojas išsisukinėsim.

Štai ir viską papasakojau. O jei pamatysit dėdę Bagdonavičių iš kontoros „Ančia", pasakykit, kad jis pas mus greičiau atvažiuotų.

Lazdijų rajono Leipalingio vidurinės mokyklos IV klasės mokinio Jurgučio pasakojimą užrašė

J. Baužytė

Iš „Tiesos", 1960.VI.16.

I. JOERG

PERGALĖ

Kai ji atidarė namų duris, prieangyje prieš ją stovėjo laiškanešys. Suprakaitavęs, susijaudinęs ir labai sumišęs laikė prieš ją ištiesęs geltvą voką. Janda pažinojo šią laiškų rūšį iš daugelio kitų kaimynių moterų ir tą pačią akimirką suprato, kas yra jame parašyta. Ji jau nekartą skaitė tuos kaimynams atsiųstuosius žodžius: „Turiu Pareigą pranešti liūdną žinią, kad — — — Už Reichą, už Fuehrerį — — — Karžygiška Mirtimi — — — ".

— Bet!.. — šūktelėjo, išplėšdama iš laiškanešio rankų tą voką, — aš tik penktas mėnuo ištekėjusi!.. Paulius?! — ne, ne, ne!..

O kai laiškanešys, nieko neatsakydamas, liūdnai lingavo galvą, ji atsirėmė į duris, priglaudė į jas sudrėkusį veidą ir sustingo.

O sekančiomis dienomis motina, sėdėdama ant jos lovos krašto, ramindama kalbėjo:

— Taigi, kepėjas Markus taip pat daugiau nebegrįš... Ir jaunasis mokytojas, sako, labai buvo sužeistas... O našlė Gerda iš proto kraustosi — trys mažamečiai vaikai, o pati šitokia jauna — vargšas Thomas! Toks puikus ir geras vyras buvo...

O kai Janda tylėdama vis žiūrėjo įbedusi akis į vieną tašką, motina kalbėjo toliau:

— Ten parašyta, — aš dar kartą skaičiau, — kad mūsų Paulius — — taigi — — galvos šūvis — — — tai nė nejuto... tai labai greitai... O, žinai, tuose barakuose taip pat nelaimė įvyko. Begimdydama mirė tokia jauna pabėgėlė, žinai, toji, kuri pas mus krautuvėje dažnai cukrų pirkdavo. Iki prisišaukė daktaro, buvo per vėlu. O naujagimis, sako, sveikutėlis berniukas, tiktai niekas ten nežino, ką su juo daryti...

Janda krūptelėjo. Barakuose? To inžinieriaus iš Lietuvos žmona? Žinoma, ji pažinojo ją. Dažnai pati krautuvėje jai patarnaudavo. Tai buvo tyli ir labai kukli moteris. Dabar...

Ji pakilo ir, pasakiusi motinai keletą žodžių, nuskubėjo į barakus, kurie, į eiles sustatyti, jau keliolika metų davė pastogę daugeliui pabėgėlių.

Neilgai teko ieškoti; jau iš tolo pamatė prie vieno tų lagerių susigrupavusius keletą svetimtaučių, kurie, apspitę jauną vyrą, stengėsi kažin ką jam įtikinti.

Ji pažino jaunąjį inžinierių, bet dabar jis sėdėjo ant suoliuko nejudėdamas, nuleidęs žemyn galvą ir sunėręs rankas tartum maldai. Pro atvirą lagerio langą veržėsi naujagimio verksmas ir raminantys moterų balsai.

Janda tylėdama įėjo vidun ir, į nieką nekreipdama dėmesio, prisiartino prie seno baltinių krepšio, kuriame blaškėsi naujagimis. Pasilenkusi pakėlė jį ant rankų ir skausmingai nusišypsojo. Naujagimis, tartum nustebęs, čia pat nurimo ir patenkintas ėmė čiulpti savo mažutį kumštelį. O paskui Janda sustojo prieš jo tėvą ir, glausdama prie savęs kūdikį, norėjo jam sakyti:

— Didysis Dieve, užteks to skausmo... Štai, žiūrėk į mane — ir aš — netekau — Pauliaus!

Bet nelaimingasis tik lingavo galvą, ir ji matė to stipraus vyro akyse ašaras ir girdėjo kitus už jį kalbant:

— Į Ausraliją norėjo. Viską buvo paskyrę kelionei apmokėti, o dabar tokia nelaimė! Ir kur dabar su naujagimiu? O čia vos keli kvadratai laisvų grindų. Mes emigrantai, ponia, čia ne savas kraštas...

— Suprantu, suprantu, — atsiduso Janda ir staiga pridūrė: — Savaime suprantama, kad naujagimį aš pas save paimsiu. Ar jau krikštytas? Ne? Na, tai vis tiek, ir tuo pasirūpinsiu. O dabar tegul kas iš jūsų palydi mane į valsčių pas mano dėdę burmistrą, ir jeigu — — jeigu ponas inžinierius, žinoma — nieko prieš neturi — aš — aš pati neturiu vaikų — mano vyras — krito! —

Ji nuleido galvą ir, jausdama inžinieriaus sutikimą, dar nuolankiau apglėbė kūdikį ir, pasukusi namų link, jau dabar žinojo jam vardą. Pauliukas!

— — — — — — — — —

Nuo šios akimirkos jaunosios našlės esmė tarytum pasikeitė. Vaikščiojo nurimusi ir lyg paties dangaus apdovanota už jai suteiktąjį žiaurų smūgį. Visą savo meilę atidavė šiam šviesiaplaukiui berniukui, ir visi, maži ir dideli rūpestėliai, buvo tik jam vienam skirti. Mažai besirodė tėvų paveldėtoje krautuvėje, trokšdama pati viena slaugyti ir auklėti mažąjį Pauliuką, kurs pamažu augo į gražiausią ir meiliausią valsčiaus vaiką. Gal būt, kaimynai už tai ne kartą Jandai prikaišiojo:

— Tiek savų našlaičių apylinkėje priaugo, o tu augini kažkokį svetimšalį. Vieni dievai težino, kur toji Lietuva ir kas ten per žmonės... Gal tėvas buvo koks nusikaltėlis... tik žiūrėk, kad užaugintas nepadegtų nuosavos pastogės...

Bet Janda tik šypsojosi. Pauliuko sieloje ji įugdė jos žuvusio Pauliaus širdį — jautrią ir gerą, tik jai vienai taip gerai suprantamą ir artimą. Ir jokie pikti liežuviai, joks žmonių pavydas nei giminių priekaištai nepajėgtų jos prisirišimo prie mažojo Pauliuko nuslopinti. O ir šiaip nebuvo pagrindo ko nors nerimauti. Visi formalumai anuomet buvo atlikti. Tasai jaunasis inžinierius iš Lietuvos raštu patvirtino valsčiui ir notarui atiduodąs jai, Jandai, savo sūnų visam laikui. Prieš išvykdamas į Australiją, buvo jis suklupęs prie savo vaiko lopšio, ir Janda vėl matė, kaip jis verkė... kaip beviltiškai žiūrėjo į žaidžiantį Pauliuką ir kaip nedrįso paskutinį kartą prispausti prie širdies savo kūdikio ir tik paėmęs Jandos ranką ilgai laikė prispaudęs prie savo lūpų ir jo padėkos žodžiai buvo virtę į vos girdimą šnibždėjimą...

Dabar Janda tik viena bijojo — negailestingų kaimynų vaikų, su kuriais Pauliukas žaidė ir su kuriais pradėjo lankyti mokyklą. Taip pat kartais bijojo, kad per jautriai ugdė berniuko širdelę, per mažai davė jam atsparumo ir tvirtybės, kad ateityje pajėgtų atsisipirti prieš visus užpuolėjus, bet ir vėl drąsino save šimtais pavyzdžių, kurie kasdieną tvirtino jos motiniškumą — tada kalbėjo sau, kad Pauliukas esąs tartum koks ypatingas augalėlis, kurį reikia saugoti nuo per kaitrios saulės ir aštraus vėjo.

— — — — — — — — —

Tą popietį, parėjęs iš mokyklos, Pauliukas pirmą kartą atrodė nusiminęs ir liūdnas, ir Janda labai susirūpinusi paklausė:

— Pauliuk, kodėl tu nieko nevalgai? Ar sergi?

Berniukas nieko neatsakė ir, nuleisdamas galvą, stengėsi praryti burnoje gromulojamą kepsnio gabalėlį. Jis greit atsikando truputį duonos, bet ir tai paliko burnoje ir smaugte smaugė jam gerklę.

— Pauliuk, žiūrėk į mane! — beveik įsakomai paliepė Janda, tačiau kai berniukas, užuot pažiūrėjęs į ją, dar žemiau nuleido akis, ji atsistojo, pastūmė į šalį kėdę ir, priėjusi prie vaiko, švelniai pakėlė už smakro jo šviesiaplaukę galvutę.

— Ak, tai mokykloje kas nors nepavyko, ką? — norėjo pradėti, tą pačią akimirką pajusdama nuo Pauliuko ašarų staiga sudrėkusią ranką.

— Na, na, na, mūsų mokytojas be pagrindo nebaudžia — tik jau nurimk! O gal vėl dvikovą pralaimėjai, ką? Na, sakyk gi!

Pauliukas sugriebė jos ranką ir pakėlė ašarotas akis.

— Vaikai sako, kad — — — sako, kad tu — kad viskas neteisybė... — kad tu ne mano — — — mama.

Janda krūptelėjo ir mėgino šypsotis, bet jos širdį tarytum staiga kažkas palietė nepaprastai šiurkščia pirštine... Ji seniai žinojo, kad toji valanda ateis, kai jis ims klausinėti. Ji jau buvo šimtus kartų paruošusi atsakymą, bet dabar, staigiai užklupta, juto tik jai pačiai žinomą skausmą ir nerimą. „Bet dabar — ak, Didysis Dieve! dabar — vis dėlto turiu jam pasakyti, kad aš... — dabar!" Ji lėtai pakėlė vaiką ir, pasisodinusi jį sofoje, vos girdimai pradėjo:

— Klausyk, Pauliuk, tu mano mielasis — mielas, mielas vaike — tu tikrai turi dvi — motinas...

O kai jis nustebęs klausiamai pažvelgė į ją, Janda kalbėjo toliau:

— Taip — dvi: vieną danguje pas Gerąjį Dievulį — ir mane... Na, bet klausyk — turiu ir aš danguje vieną motiną. Ji mirė šiek tiek vėliau negu... — Jandos širdis tarytum sustojo, bet susikaupdama sumurmėjo: — — negu tavo — motina... Ji mirė prieš keliolika metų, kai tu dar toks mažas buvai, kaip šitas, va...

Ji sugriebė čia pat gulintį Pauliuko pliušinį meškiuką, kurio mechanizmas, jai prisilietus, subumbėjo. Ji matė, kaip berniukas šyptelėjo, kaip nubraukė nuo savo blakstienų tas įkyriai kabančias ašarėles ir viso to padrąsinta tęsė:

— Kaip šitas, va, Teddy... ne, ne, dar mažesnis. Matei ant aukšto tokią pintinę? Ji tau buvo per ilga — toks mažutis tu buvai, kad aš paguldžiau tave savo vasarinėje skrybėlėje...

Dabar Pauliuko akys jau juokėsi. Jis glaudėsi prie tos taip švelniai kalbančios moters, kurią vaikai mokykloje drįso pavadinti „neteisėta motina". O toji kita — mirusioji dabar tolo jo besiblaškančioje sieloje į nepažįstamą erdvę, ji nyko lėtai į tolimą beribę ir virto lyg pasaka, kurią mama dabar pasakojo jam.

— Iš Lietuvos krašto ji buvo, — girdėjo mamą kalbant — emigrantė.

„Keistas vardas", galvojo Pauliukas ir paklausė:

— Ar toji vargšė moteris matė mane?

— Ne, ne! — šūktelėjo Janda beveik dusdama, nes ji aiškiai buvo girdėjusi Pauliuką sakant „vargšė moteris"... — Ne, ji mirė nepamačiusi tavęs, — dabar švebeldžiavo Janda.

— O! — sumurmėjo berniukas. — Bet tu, mama, niekada nemirsi, tiesa? Aš melsiuos dieną ir naktį, kad tu visada, amžinai gyventum, kad niekas, niekas man tavęs neatimtų... O, mama, aš tave taip myliu — taip neišpasakytai myliu!..

Puolęs jai ant kaklo, nesustodamas bučiavo akis, skruostus ir jos virpančias lūpas, o pliušinis meškiukas bumbėdamas nusirito ant kilimo.

Vakare, kai jis nurimęs ir laimingai užmigęs paleido motinos ranką, ji pasiliko dar ilgai sėdėti prie jo lovelės, vis negalėdama atsigrožėti Pauliuko šviesiom garbanėlėm, jo užmerktom akim ir aukštyn atmestom rankutėm.

Pro atvirą langą Janda matė tamsiame danguje šimtus žėrinčių žvaigždelių, ir jai atrodė, kad tai iš jos sielos atsipalaidavę skausmai — dideli ir maži, dabar išplėšti iš krūtinės, žėri dangaus erdvėje laimėtąja Pergale.

PATIKRINKITE SAVO ŽODYNĄ

NR. 4

V	U	T	L
E	I	S	I

Iš išmėtytųjų raidžių brėžinyje sudarykite vieną žodį, į kurį įeitų visos duotosios raidės.

Tai pirmoji žaidimo — proto mankštos dalis.

Dabar, turėdami pagrindinį žodį, pasistenkite surasti visą krūvą naujų žodžių. Raidžių skaičius naujuose žodžiuose nėra nustatytas — gali būti dvi, trys ir t.t., bet jos visos privalo būti paimtos iš pagrindinio žodžio. Pvz., MOKSLININKAS (pagrindinis žodis) = Mokslas, linas, kai, kas, sako, liks, moka, link, kinko ir t.t.

Sudarytųjų žodžių linksniuoti ar asmenuoti neleidžiama, kaip: kirvis, kirvio, kirviui ir p. (t.y., jeigu turime „kirvis", tai jau negali būti „kirvio"). Kiekvienas žodis privalo turėti atskirą reikšmę: pvz., kirvis, kirtis, kirtimas ir t.t.

Teisingai ir daugiausia sudariusiam žodžių bus skiriama premija — 90 proc. visos sumos, kurią sudės žaidimo dalyviai, prisiųsdami kartu su sprendimu po 1 šil. P.O. arba pašto ženklais.

Galvosūkio sprendimai turi būti pasiųsti ne vėliau kaip per 7 dienas. Rezultatai bus skelbiami kas antrą savaitę.

Siųskite šiuo adresu:

GALVOSŪKIS
NIDA PRESS
3, Southern Row, London, W.10

GALVOSŪKIO NR. 2 LAIMĖTOJAI

Sprendimų gauta tik 6. Galvosūkio vedėjai ateityje numato duoti lengvesnius ir trumpesnius žodžius, nes gauta nusiskundimų, jog galvosūkis yra per sunkus. Be to, nutarta įvesti naują taisyklę: **įvairūs vardai, pavardės, vietovardžių pavadinimai nebus skaitomi tinkamais ir galvosūkio komisijos neužskaitomi.**

Galvosūkio Nr.2 I premiją laimėjo londoniškis K.R., (201) — 3 šil., II premiją — p. Gumauskas iš Švedijos (166) — 2 šil. ir III — p. Šablevičius iš Manchesterio (47) — 1 šil.

K.R. iš Londono sprendimas, laimėjęs I premiją:

Ai, ak, ainis, akis, akli, alio, alksnis, alko, alkis, alkino, alsos, alsino, ako, anoks, asilo, aslos, alinis, alksninis, akinis, akinti, aklis, aklino, akiklis, akimo, aksominis, alino, anilino, alsimo;

ima, iki, Ina, ikona, ilso, ilsina, islamo, imli, inkilas, ilsimas, ilsi;

linas, link, lankos, linksmas, linksmai, linko, liko, likimas, lako, laiko, laso, laks, los, loma, laki, lamos, lokinis, lokiai, linki, linkimas, lakimo, laimins, linksmins, linkis, linksnis, lakino, lanko, lakinimo, lakos, laimi;

kinas, kas, kai, kais, kąsos, koks, kol, klika, kainos, kilo, kinko, kinis, kinka, kali, kakino, kako, kalinio, kalino, kankino, kalno, kalis, kalninis, kalni, kalkinis, klos, kasininko, klaiki, kimo, kimi, kiminas, kilni, kilimas, klasiko, kosminis, kaimo, kailis, komikas, kosmas, kosminis, knisa, knaiso, klano, klaiko, kino, kankinimo, kalinimo, kalkimo, kilimo, koksas, klinika, kalimo, klasinis;

miks, mika, miklina, mos, mikli, mikna, milsni, Monika, Mikas, mokslas, moka, mokina, mano, mina, milas, maskolis, masino, mals, molinis, mokslinis, maino, mainos, mako, malkos, malkinis, maloni, manos, minos, Milano, minko, misa, molas, molinas, Minskas;

naminis, namo, na, Nilas, noks, nosis, nokina, nokimas, nokinimas;

oi, Ona, ominis;

sako, smalos, smako, saiko, skola, salos, slinko, skonis, salimo, smalsi, smaili, smailino, skalsi, skali, skalos, skaliko, skalsino, skani, skanino, sakinio, skilo, ski, skili, Simas, skina, skolina, slanki, slankos, slinka, slinkis, skilimas, slinkimas, skolinimas, skolininkas.

MAIL ORDER & PARCEL SERVICE

TAURAS
(A. Briedis)
88, GOLDSMITH AVE.,
LONDON, W.3.
Tel. ACO 9471

Jei pasiųsti ką nors reik, tučtuojau pas Taurą eik!

Nes tik čia gausi kiekvieno jūsų sumokamo peno vertą prekę.

Turite progos per atostogas atsilankyti Londone? Tauras kviečia jus kiekvieną, kas domisi tuo, asmeniškai atsilankyti ir pačiam pamatyti siūlomąsias prekes ir jų kokybę ir galutinai įsitikinti Tauro siūlymų taurumu. Kas negalima kitoms siuntinių tarnyboms, tas galima Taurui. **Net ir patys pirkdami nepasiųsite pigiau.**

(E) **Latvių muzikos plokštelės Olandijos karalienei Julijanai** buvo įteiktos latvių delegacijos, kuri buvo priimta kartu su atstovais kitų tautų, dalyvavusių pabėgėlių darbų parodoje Olandijos sostinėje.

SĄMOJUS IŠ BUDAPEŠTO

— Koks skirtumas yra tarp demokratijos ir liaudies demokratijos?

— Lygiai toks, kaip tarp paprastų marškinių ir tarp marškinių, kurie siuvami pavojingiems bepročių ligoninių įnamiams.

(E)

PRAŠOM SUSISIEKTI SU p. J. SIRUČIU,

gyvenančiu 88 Sheldon Road, Sheffield 7, tel. 55104, kai jums reikalingas automobilis. Jis atstovauja HIGHFIELD MOTORS (Sheffield) LTD., 178-184 London Road, Sheffield 2, atstovus New Rootes Products. Visuomet didelis pasirinkimas naujų modelių vartotų automobilių su garantija.

DRAUGAI PASIRENKAMI

Ryšium su Chruščiovo kelione į Austriją iškilo nemaža visokių pasakojimų.

Pačiu būdingiausiu laikomas tas, kaip Chruščiovas lankėsi mokykloje. Jis čia tuoj pasigavęs mokinuką ir pradėjęs klausinėti jį.

— Ką tu, berniuk, galvoji apie vengrus? — paklausė jis.

— Vengrai yra mūsų draugai, — atsakė vaikas.

— Labai gerai. O ką tu galvoji apie čekus?

— Čekai taip pat yra mūsų draugai.

— Aha! O ką tu galvoji apie lenkus?

— Taip pat mūsų draugai.

— O ką tu galvoji apie rusus? — paklausęs Chruščiovas.

— Rusai yra mūsų broliai!

— Labai, labai gerai, berneli. Dabar pasakyk man, kodėl tu vengrus, čekus ir lenkus vadini draugais, o rusus broliais?

— Taigi, — atsakęs berniukas, — draugus gali sau pasirinkti.

(E) **Lenkijoje nuteista** pastaraisiais metais 60 kunigų, kurie buvo kaltinami pasipriešinę komunistinei valdžiai arba vedę antikomunistinę agitaciją.

NAMINIS VYNAS 5 PENAI UŽ PAINTĄ

Tai yra įspūdinga. Pats pigiausias gėrimas pusę tiek tekainuoja kaip limonadas. Stipru, skanu, natūralu ir paprasta pasigaminti. Net ir paauglys vaikas 100% sėkmingai gali padaryti, prisilaikydamas mūsų nurodymų. Dabar kaip tik laikas daryti — rūgimui labai svarbu šilima. Reikalinga priemonių už apie 10 šil ir poros valandų laiko.

Mūsų naujasis receptas, išsamūs nurodymai ir įrengimų paveikslas 3/6 šil.

Jeigu tai, ką mes skelbiame, pasirodytų netiesa, šimteriopai grąžinsime pinigus.

Siųskite mums pinigus, savo adresą ir voką su pašto ženklu, o mes ne vėliau kaip per 2 savaites pasiųsime jums išsamius nurodymus.

A. Aavik & Co,
20, Highfield Lane, Keighley/Yorks.

VAISTAI PIGESNI TIESIOG IŠ VAISTINĖS

Jums visada bus priimtina mūsų patarnavimas ir kainos. Visi mūsų klijentai žino tai, o kas naujai pabando, tai vieną siuntinį išsiuntęs įsitikina. **Jūs taip pat galite siųsti ne tik vaistus, bet ir kitokias prekes, savo pačių supirktas ar per mus užsakytas.**

Taigi jei jums iškyla reikalas padėti saviesiems Lietuvoje, prašom leisti mums atlikti tą darbą.

Adresas:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
ENGLAND
Tel. ACOrn 0712

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

Europos Lietuvių Kronika

RAMIAI MIEGANTIEMS SKOLININKAMS

„Europos Lietuvį“ ir Nidos Knygų Klubo knygas ir kitokius leidinius finansuojantį Lietuvių Namų Akcinė Bendrovė nėra tokia turtinga, kad galėtų duoti paskolas. Ji vos šiaip taip verčiasi, kartais nesudurdama galų su galais.

O tie lietuviai, kurie jai skolingi už spaudą (o yra dar geras pluoštas prenumeratorių, kurie ligi šiol neatsilygino už 1959 metais siuntinėtąjį „Europos Lietuvį“ ir anksčiau gautąsias knygas!), sakytumėm, nepasistengia suprasti padėties ir ramiai miega, užsitraukę tokią paskolą.

Būkite geri — siųskite, kas tik kiek skolingi, nes laikraščiui spausdinti kas savaitę reikalinga pinigų! Taip pat ir knygų norėtumėm išleisti naujų, nes tvarkingi ėmėjai laukia jų.

GALIMA GAUTI PASKAITOS ORIGINALĄ

Šiame numeryje spausdiname vertimą buvusio Lietuvoje D. Britanijos Ministerio T.H. Prestono kalbos, pasakytos PET suruoštame Pabaltijo Kraštų okupacijos 20 metų minėjime.

Ta kalba, kaip matysite, yra reikšmingas liudijimas už mūsų reikalą. Ji gali labai praversti pasiskaityti mūsų bičiuliams anglams, kas tokių turi.

Jei susirastų didesnis skaičius norinčiųjų ją gauti anglų kalba, tada Lietuvių Sąjunga perspausdins ir norintiems išsiuntinės.

DĖL ALF. DAINIAUS DISERTACIJOS

Kadaise buvau Jums nusiuntęs trumpą žinutę apie naują lietuvį gydytoją A. Dainių. Jūs mano korespondencijos nepanaudojote, bet įdėjote kieno kito. Viskas būtų tvarkoj, bet ana 22-rame numeryje atspausdintoji korespnodencija yra truputį klaidinga ir klaidinanti. Ten rašoma: „...išlaikė valstybinius ir daktaro egzaminus... Dr. Alf. Dainius“. Turiu pastebėti, kad Alf. Dainius disertacijos nerašė ir mokslinio daktaro laipsnio neįsigijo.

J. Medaitis

Patikslinimas

„Europos Lietuvio“ Nr. 25 išspausdintas straipsnis „Misereor“ be autoriaus parašo. Jo autorius yra J. Medaitis.

Dėl to labai atsprašome autorių.

LONDONAS

Padėka

Magdalena Stankūnaitė didžiai nuoširdžiai dėkoja draugėms Dainavietėms ir londoniškiams bičiuliams už puikią dovaną ir gražius linkėjimus, taip maloniai perduotus jai išvykstant į Jungtines Amerikos Valstybes.

EKSKURSIJA Į SKAUTŲ LAUŽĄ

DBLS Londono Skyrius rugpiūčio 7 d., sekmadienį, ruošia ekskursiją į Lietuvių Sodybą — į skautų ir jaunimo stovyklos uždarymo laužą.

Užsirašyti iki liepos 30 d. Lietuvių bažnyčios klebonijoje (tel. SHO 8735), pas S. Kasparą arba Lietuvių Namuose (tel. PAR 2470).

Išvažiuojama nuo Lietuvių bažnyčios 8.30 val., nuo Lietuvių Namų 9 val. ryto.

ŽALGIRIO MŪŠIO MINĖJIMAS

Liepos 30 d., šeštadienį, Meadows Community Centre salėje, Queen's Drive (netoli Midland geležinkelio stoties) LTS Nottm. Skyrius rengia **Žalgirio Mūšio Sukakties** minėjimą.

Programoje: svečio iš Bradfordo A. Dičpetrio paskaita ir meninė dalis, kurią atliks jaunimas ir atsikuriančios senimo pajėgos. Veiks turtingas baras. Šokiams gros akord. K. Venskus.

Minėjimo pradžia 6.30 val. vakaro.

Visus Nottinghamo ir apylinkių lietuvius kviečiame nepraleisti progos ir atsilankyti į šį iškilmingą minėjimą.

LTS Sk. Valdyba

LONDONO LIET. PARAPIJOS PUSMETINIS SUSIRINKIMAS

Liepos 31 d., sekmadienį, kviečiamas Londono lietuvių parapijos pusmetinis susirinkimas Lietuvių Sporto ir Socialinio Klubo (Parapijos salės) patalpose punktualiai 4 val. p.p. Visiems parapijiečiams dalyvavimas būtinas.

DBLS CENTRO ŽINIOS

Liepos 20 d. Lietuvių Namuose įvyks Lietuvių Namų B-vės Valdybos posėdis. Bus svarstomi Lietuvių Namų ir spaustuvės administraciniai reikalai.

* * *

Lietuvių Namų Vadovybė yra atlikusi oficialų Lietuvių Namų įvertinimą. Pagal vertintojų nuomonę, Lietuvių Namai esamoje padėtyje (neatremontuoti iš lauko) yra verti 17.500 svarų. Lietuvių Sodybos (Headley Park) rinkos kaina šiuo metu yra tarp 15.000 ir 17.000 svarų. Šiuo metu Lietuvių Namų B-vės turtas siekia ligi 35.000 svarų. B-vės vadovybė stengiasi šį turtą išlaikyti ir verstis esamaisiais ištekliais. Liet. Namų B-vė šiais finansiniais metais turėjo atmokėti privačių skolų 1.500 sv. sumai. Toks kreditų sumažėjimas, dedant pastangas užtraukti ilgalaikę paskolą, B-vei yra nenaudingas ir siaurina B-vės apyvartos galimybes. Todėl pakartotinai pranešame, kad B-vei reikia užtraukti naujų paskolų apie 1000 sv. sumai. Siūloma skolintojams mokėti 6 proc. palūkanų. Galintieji B-vei paskolas suteikti prašomi rašyti Lietuvių Namų B-vės Vadovybei.

* * *

DBLS Centrinis iždas ligi liepos 17 d. yra gavęs šias aukas Jaunimo Vasaros Stovyklai: M. Sabas 2.0.0, Flackwell Heath sk. 1.7.6, Sheffield sk. 2.2.0, Leeds sk. 3.17.6, Rochdale sk. 4.0.0, Mansfield sk. 2.5.0, Coventry sk. 7.18.0, Wolverhampton sk. 6.18.0 Bolton sk. 1.12.0, Birmingham sk. 3.13.3, Kettering sk. 2.15.0, J. Štaras (Kettering sk.) 1.0.0, A. Barančiukas 0.5.0, Centrinis sk. 2.15.6, Gloucester sk. 2.0.0, Derby sk. 4.7.6.

Aukos Vasario 16 gimnazijai: A. Misiūnienė 1.0.0, M. Sabas 5.0.0, Flackwell Heath sk. 3.10.0, Preston sk. 4.0.0, Centrinis sk. 6.0.0, Leicester sk. 7.6.6.

Skyriai, ligi šiol negrąžinę aukų lapų Jaunimo Vasaros Stovyklai, prašomi skubiai grąžinti Centrui.

BRADFORDAS

SVIETIMO VADOVYBĖS POSĖDIS

Liepos 2 d. p. Ignaičių bute susirinko prieš kurį laiką Manchesteryje mokytojų konferencijos išrinktosios Švietimo vadovybės nariai, kurie, pasikeitę nuomonėmis, šitaip pasiskirstė pareigomis: D. Dainauskas —pirm., kun. J. Kuzmickis—vicepirm., V. Ignaitis — sekr. ir R. Giedraitis — iždininkas.

Kadangi Švietimo vadovybė tik pradėjo savo darbą, tuojau buvo svarstomas platus ir daug rūpesčio reikalingas darbo laukas: mūsų vaikų švietimo reikalai D. Britanijoje. Kadangi šiuo metu mokyt. Padvoiskis, naudodamasis Kanados lietuvių Švietimo vadovybės statutu, rengia mūsų sąlygoms tinkamą statutą, nutarta jį kviesti į sekantį posėdį referuoti. Šiuo metu gi registruojamos visos lietuviškos mokyklos, o netolimoj ateity bus svarstomos galimybės įsteigti liet. mokyklas ten, kur jų ligšiol nėra. Rūpesčio kelia ir finansų reikalas, padedant mokykloms, tad nutarta telkti pinigus, kreipiantis į mūsų tautiečius paramos. Nusistatyta mokslo metų pradžią ir pabaigą derinti su angliškomis mokyklomis, kad visi vaikai turėtų reikalingas vasaros atostogas. Pasikeista nuomonėmis ir mokytojų klausimu, ypač pabrėžiant opų jaunų mokytojų prieauglio klausimą. Vadovybė pasiryžusi pasirūpinti ne tik mokslo priemonėmis, bet ir baigimo pažymėjimais bei kitais reikalingais dalykais.

Švietimo vadovybė jaučia, kad ant jos pečių užgulė sunki našta, tačiau tiki, kad visiems bendradarbiaujant švietimo darbas ateityje bus dar našesnis. J.K.

PIRMOJI KOMUNIJA

Ilgą laiką būrelis Bradfordo jaunų lietuviukų kartu su savo rūpestingomis mamytėmis rinkdavosi tai klubo patalpose, tai kapeliono bute ir atsidėję rengėsi Pirmajai Komunijai. Darbo buvo daug: reikėjo lietuvių kalba išmokti poterius, susipažinti bent su pagrindinėmis tikėjimo tiesomis ir atsiminti, kaip atlikti išpažintį. Tą būrelį sudarė: Balsytė Jūratė M., Benetis Arūnas V., Gudaitė Laimutė T., Repečka Arūnas J., Traška Laimutis Edv. ir Traškaitė Daina V.

Pagaliau atėjo laimingoji P. Komunijos diena — liepos 3. Gausiai susirinkusiems lietuviams besigrožint mamyčių nupirktomis gėlėmis papuoštu altoriu, iš zakristijos pajudėjo baltai apsirengę berniukai ir mergaitės su degančiomis žvakėmis rankose. Gaudė vargonai, grožėjosi suaugę ir vaikai, o mažųjų eisena lėtais žingsniais artėjo prie altoriaus. Šv. Mišių metu nuotaika pakilo dar aukščiau, kai, T. Burokui akompanuojant vargonais, jo paties sukomponuotas dvi giesmes, pritaikintas šiai dienai, jautriai giedojo Vandutė Galbuogytė. Pagaliau atėjo iškilmingiausias akimirksnis, kai šeši mažieji susitelkę suklaupė prie Dievo stalo ir iš savo kapeliono rankų priėmė Pirmąją Komuniją. Kalbėdamas mažiesiems, pamokslininkas pabrėžė šios dienos reikšmę ir ragino niekad nepamiršti Dievo ir Tėvynės. Po to mažuosius apdovanojo rožiniais ir medalikėliais, priimdamas juos į pilnateisių Bažnyčios narių tarpą.

Padarę kelias nuotraukas, vaikai su savo tėveliais nuvažiavo p. Benečių mašina į Lietuvių Namus, kur rūpestingos mamytės parengė puikius pietus. Be vaikučių, jų tėvelių, giminių ir kun. kapeliono, vaišėse dalyvavo svečias iš Birminghamo — protestantų kun. Pucė, kuris savo nuoširdžioje kalboje pasidžiaugė gražiu bendradarbiavimu ir gražia vaikų šventė. Vaikus, tėvus ir svečius sveikino kun. kapelionas, dėkodamas tėvams už nuolatinę talką ir šventės iškilmių padidinimą.

MANCHESTERIS

SPORTO ŠVENTĖ MANCHESTERYJE

Nors šeštadienio popietę oras ir nebuvo visai palankus šiam sąskrydžiui, vis dėl to tai neatbaidė laukiamų svečių iš Bradfordo ir Wolverhamptono.

Pirmosios rungtynės įvyko tarp Manchesterio „Kovo“ ir Bradfordo „Šarūno“. Rungtynes laimi „Kovas“ rezultatu 53:36.

Bradfordo „Šarūno“ ir Wolverhamptono „Vilties“ rungtynės tikrai įdomios, nes veda tai vieni, tai kiti. Tik pabaigos švilpukai skelbia rezultatą „Vilties“ pergale 38:37. Gal ir gerai, nes jie mūsų tolimiausi svečiai, bet kartu norėtųsi ir bradfordiškiams palinkėti nenusiminti: dar kiek padirbėję, jūs įveiksite ir „Viltį“ ir „Kovą“.

Pertraukos metu Klubo pirmininkas A. Jaloveckas taria trumpą žodelį ir pristato Klubo nupirktąją taurę, kuri bus įteikta laimėjusiai komandai.

Kadangi „Šarūnas“ pralaimėjo prieš abi komandas, tai jis iš turnyro iškrito, ir aikštėje matome mums gerai pažįstamus manchesteriečius ir svečius iš Wolverhamptono. Nors „Vilties“ žaidėjams tenka žaisti antros rungtynės, vis tiek jie kovoja narsiai, nors žiūrovams nė kiek neteko abejoti, kas laimės. Rungtynės baigiamos rezultatu 58:37 „Kovo“ naudai.

Taip baigėsi pirmoji sporto šventės diena. Vakare buvo pasilinksminta Manchesterio Lietuvių Klube.

Sekmadienį susikimbama su anglų krepšinio čempijonais — Manchesterio YMCA „Comet“. Lietuvių komanda sudaryta iš visų šventėje dalyvavusių žaidėjų — pavadinta „Lituanica“. Pirmąjį puslaikį „Lituanica“ laimi vos vienu tašku 24:23. Reikia paminėti ypač gražų žaidimą A. Puleikio gynime ir Verbylos puolime. Deja, antrasis puslaikis parodo, kas yra tikras čempijonas. Staigiais prasiveržimais „Comet“ pa ima viršų, o tuo tarpu „Lituanica“ bando mažinti greitį. Nors į rungtynių galą ir bu vo pasispausta, vis tiek nepavyko išlyginti susidariusio skirtumo, ir „Comet“ laimėjo 74:45.

Norėtųsi padėkoti visiems sportininkams už gražų pasirodymą, Sąskrydžio iniciatoriams Manchesterio sporto klubui, jo vadovui Kupsčiui už įdėtąjį triūsą. Negalima pamiršti ir Lietuvių Klubo už taurę ir leidimą naudotis patalpomis. A.K.

PARODA

Manchesterio Lietuvių Socialinio Klubo Valdyba liepos 30 d., šeštadienį, savo patalpose rengia

Tautinių dirbinių ir rankdarbių parodą.

Parodos atidarymas — 6 val. p.p.

Prieš parodos atidarymą (4 val. p.p.) Klubo aikštėje įvyks draugiškos

Krepšinio rungtynės

tarp Manchesterio Lietuvių Sporto Klubo ir Lenkų Veteranų Sporto Klubo.

Po to, 7 val. vakare bus **Šokiai**, kuriems gros mūsų lietuviškas orkestras.

Šokių metu bus pravesta loterija, kurios pelnas bus skiriamas a.a. p. O. Kairiūkštienės paminklui statyti.

Kviečiame visus Manchesterio ir apylinkės tautiečius atsilankyti ir praleisti tą vakarą tikroje lietuviškoje nuotaikoje.

NORTHAMPTONAS

TURĖJOME JONINIŲ IŠKYLĄ

Birželio 26 d. buvome susirinkę iškylauti į Abingtono parką. Šį kartą dalyvių buvo nedaug, nes vienas jau 3 mėnesiai kaip ligoninėje, o antras ką tik po antrosios operacijos. Giminės ir artimieji turėjo vykti lankyti sergančiųjų. Susirinkusieji, jausdami savo tautiečių bėdas ir nelaimes, negalėjo taip pat būti ypač linksmi. Buvo atvykusių iš Birminghamo, Ketteringo ir Market Harborough.

Ta proga prisiminėme savo kenčiančią Tėvynę Lietuvą ir tylos minute pagerbėme visus tremtinius, žuvusius ir dabar žūstančius dėl savo gimtojo krašto.

Kitais metais gal į Joninių iškylą susirinksime visa kolonija. Svečių gal atvyks dar daugiau, jų mes laukiame.

Reiškiame padėką atvykusiems ir linkime sveikatos sergantiems, kad galėtų greičiau grįžti į namus pas šeimas.

Skyriaus Valdyba

VOKIETIJA

OSNABRUEKAS

Birželio 12 Osnabrueko lietuviai suruošė ekskursiją į Cloppenburgą, kuriame yra muziejinis kaimas, vienas didžiausių Vokietijoje, su įvairiais senoviniais daiktais. Buvo apžiūrėta keletas senovinių pastatų su ūkiškais įrengimais ir 17 amž. pilis su priešistoriniais radiniais. Įvairūs meno pa veikslai ir seniau vartotieji daiktai bylojo apie praėjusius amžius.

Pailsėjus ir atsigaivinus gražioje gamtoje, buvo keliauta toliau į Vechtą. Čia yra St. Hedwig Stift, kurioje gyvena apie 30 lietuvių senelių. Atvykusius eskursantus senelių vardu pasveikino K. Vaitukaitis. Susitikimo metu daug kam byrėjo ašaros, nes seneliai ir ekskursantai, būdami tos pačios tautos vaikai, jautėsi savo tarpe kaip seni pažįstami. Prieglaudos viršininkė seselė Elekta visus nuoširdžiai priėmė ir pavaišino. Paskui įvyko 20 metų Lietuvos okupacijos paminėjimas. Kalbą pasakė Osnabrueko lietuvių apylinkės pirm. V. Martinaitis. J. Janonis paskaitė keletą savos kūrybos eilėraščių ir paskambino pianinu kai kurias lietuviškų dainų melodijas. Renata Auderytė jausmingai padeklamavo tai dienai pritaikytą eilėraštį. Bendromis jėgomis buvo sudainuota keletas dainų. Minėjimas baigtas Tautos himnu ir pamaldomis koplyčioje. Grįžtant į namus, pakeliui buvo sustota prie Duemmerio ežero, kuris yra netoli Diepholzo miestelio. Ežero pakraščiais bevaikščiojant buvo pakvėpuota tyru oru ir pasikalbėta įvairiais reikalais. Ekskursija paliko visiems gražių įspūdžių ir prisiminimų.

Birželio 19 d. Osnabrueko lietuvių kolonijoje buvo didelė šventė, nes tą dieną priėmė pirmąją komuniją Bronius Mukauskis, Erikas Mukauskis, Irena Žaliukaitė ir Pranas Žaliukas. Lietuviškoms giesmėms koplyčioje vadovavo K. Starienė, turinti gražų balsą. Po pamaldų, priėmusiems pirmąją komuniją buvo įteikta kiekvienam po pirmosios komunijos prisiminimo pažymėjimą, po maldaknygę ir rožančių. Lietuviškos vaišės ta proga įvyko Mukauskių naujame bute, kuriame tą dieną buvo susirinkę nemaža svečių.

Pažymėtina, kad Osnabrueko lietuviai bendromis jėgomis stengiasi kuo ilgiau išlaikyti savo tarpe religinį ir tautinį solidarumą.

KOEGZISTENCIJA IR PABALTIJO VALSTYBĖS

Birželio įvykių minėjimas Memmingene

(ELI) „Jau tarp abiejų pasaulinių karų buvo koegzistencija Pabaltijo kraštų su Sovietų Sąjunga. Tai buvo tarpvalstybinėmis sutartimis ir įstatymais sutvirtinta taikinga koegzistencija. — Kilus II Pasauliniam karui, Sovietų Sąjunga įsakmiai pareikalavo iš Pabaltijo valstybių pasirašyti „Draugingumo ir savitarpinės pagalbos paktą“. Šis reikalavimas buvo paremtas raudonosiomis divizijomis, sutelktomis prie rytinių Pabaltijo valstybių sienų. — Vos devyniems mėnesiams praėjus nuo šių paktų pasirašymo, 1940 m. birželio 15-17 dienomis sovietų kariuomenė įžygiavo į Pabaltijo valstybes ir jas okupavo. Tuo būdu išgarbintoji koegzistencija susilaukė staigaus galo“. — Taip kalbėjo birželio įvykių minėjime Memmingene R. Liepinš, buvęs Rygos vyr. burmistras. Bendrame lietuvių, latvių ir estų surengtame minėjime jis skaitė pagrindinį referatą vokiečių kalba.

Memmingeno miesto vardu susirinkusius širdingai sveikino vyr. burmistras Dr. Berndl. Jis ragino čia gyvenančius baltus neprarasti vilties grįžti į tėvynę, taip pat neapleisti savo kultūros ir neužmiršti gimtosios kalbos. Kol čia gyvename, kvietė nesijausti kaip svetur, bet kaip antrojoje savo tėvynėje.

Kiekviena tautinė grupė patiekė dar savo programą: su žodžiu, savo kalba ir meniniais dalykais.

Parengimas buvo baigtas koncertine dalimi, kurioje „Darnos“ choras „vadovaujamas M. Budriūno, įspūdingai padainavo tėvynės ir tremties dainų — lietuviškų, estiškų, latviškų ir vokiškų.

BIRŽELIO ĮVYKIŲ MINĖJIMAS VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Birželio 17 d. gimnazijos rūmų salėje buvo minimi tragiški birželio įvykiai Lietuvoje. Minėjime dalyvavo apsčiai svečių. Kiekvienas dalyvis gavo po Pabaltijo valstybinį manifestą. Dienai pritaikytą paskaitą laikė LBVK narys Stp. Vykintas. Paskaita užtruko dvi valandas. Joje prelegentas aiškiai ir išsamiai nušvietė buvusią ir esamąją padėtį Lietuvoje. Toliau po trumpos pertraukos sekė mokinių programos meninė dalis. Minėjimas buvo užbaigtas Lietuvos himnu. R.Č.

JONINĖS GIMNAZIJOJ

Pirmą sykį Vasario 16 gimnazijoje Joninių išvakarėse suliepsnojo tokie dideli Joninių laužai — atgijo seni, lietuviški tos šventės papročiai.

Išklausę pilaitės salėje šių švenčių organizatoriaus gimnazijos meno ir istorijos mokytojo A. Krivicko paskaitos apie Joninių šventę, ėjome jos praktiškai vykdyti. Šios šventės tėvu sutiko būti matematikos-fizikos mokytojas S. Antanaitis, pagelbininku ir programos tvarkytoju R. Čepulevičius.

Apsivainikavę ąžuolo vainikais vadovai, davė ženklą pradėti Jonines. Suliepsnojo laužai ir lauželiai. Ant aukštai iškeltos kartaties degė trys aukurai. Kurį laiką su degėlais rankose, porelėmis susikibę, dalyviai šokinėjo per ugnį. Veržėsi Joninių šventei pritaikytos dainos. Žiūrovų nebuvo, nes visi buvo įsijungę į dainas, tautinius ir naujuosius šokius, gaudė šv. Jono vabaliukus, kurių čia tuo metu tikrai netrūko.

Visai nepastebint prisiartino švenčių galas. Liko dar nepasveikinti Jonai. Apsidairę pastebėjome, kad jau jie spėjo išslinkti iš salės. Suradę, padainavome jiems ilgiausių metų. Br. Čepulevičius

SVEICARIJA

ĮŠVEŽIMŲ MINĖJIMAS

Šveicarijos lietuviai, latviai ir estai paminėjo Pabaltijo 20 metų okupaciją ir 1941 metų birželio mėnesio deportacijas.

Birželio 19 d. Berno Miunsteryje įvyko iškilmingos pamaldos Pabaltijo okupacijoms ir deportuotiesiems paminėti. Pamaldas laikė latvių kun. Dr. Sanders. Pamaldose gausiai dalyvavo Šveicarijos pabaltiečiai, taip pat ir vietiniai Berno šveicarai ir kviestieji Berno miesto ir Kantono valdžios atstovai.

Dr. Sanders savo pamoksle nupiešė trijų Pabaltijo valstybių likimą.

Miunsteris (didžiausioji Berno bažnyčia) buvo papuoštas Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavomis su gedulo ženklais.

Tai buvo vėl viena kultūringa demonstracija dėl Pabaltijo tragedijos ir mūsų pastangos bei teisėtas reikalavimas nebūti pamirštiems. Šveicarijos spauda jau šio mėnesio pradžioje įvairiuose straipsniuose paminėjo Pabaltijo okupaciją ir šio liūdno įvykio 20 metų sukaktį.

Po pietų, Berno saulei negailestingai kepinant, pabaltiečiai susirinko užmiestyje prie Kionico miško, kur visi ilsėjosi ir gaivinosi alumi ir ponių atsigabentais užkandžiais. Vakare suliepsnojo tradicinis Joninių laužas ir pamainomis skambėjo latviškos, estiškos ir lietuviškos dainos. Reikia tikėtis, kad Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininko Dr. Radvilos pastangomis jau prieš kiek laiko prasidėjęs visų pabaltiečių gražus bendradarbiavimas ir toliau tęsis visų mūsų naudai ir mūsų tautų gerovei.

PASUNKINIMAI IR PALENGVINIMAI

Mūsų gautomis žiniomis, drabužių siuntiniuose į Lietuvą ir kitus už geležinės uždangos esančius kraštus dabar bus jau galima siųsti šokoladą, saldainius ir kavos pupeles (iki šiol tai nebuvo leidžiama — reikėjo siųsti atskirai).

Nuo spalio 1 d. pradedami taikyti suvaržymai vaistų siuntimui. Vaistai galės būti siunčiami tik pagal Sov. Sąjungos gydytojų receptus. Receptai turi būti rašyti oficialiuose blankuose, gydytojo pasirašyti ir dar su įrašu „Iš užsienio gauti siuntiniuose su leidimais“.

Receptas grąžinamas siuntinyje kartu su vaistais. Vaistų kiekis negali būti didesnis negu recepte pažymėta.

KAIP JŪS ATSAKYTUMĖTE?

Apie 250 įvairių Europos kraštų studentai Oksfordo komercinėje mokykloje atsisakė užpildyti anketas, nes jos esančios per daug asmeninės.

Britai nori patirti, kaip tie studentai kalbės apie šį kraštą, kai grįš namo.

Tarp tų klausimų yra šitokie:

Kažkas keista yra su anglais — ką jie iš tikro galvoja ir ką planuoja.

Anglai yra plačiai žinomi kaip hipokritai.

Esama šiek tiek išimčių, bet apskritai britai yra doroviškai palaidi.

Anglai nepaisys pasirinkti priemonių, vis tiek, ar jos geros, ar ne, kad tik pasiektų savo tikslą.

Anglai dažnai nesirūpina savo senais tėvais.

Anglijoje nepageidaujamas joks svečias.

Prie tų klausimų reikia pasirinktinai prirašyti arba „labai sutinku“, arba „sutinku“, arba „netikras dalykas“, arba „nesutinku“, arba „labai nesutinku“.

DAR DĖL GALVOSŪKIO NR. 2

5 psl. duotajame Galvosūkio Nr.2 sprendime liko nepažymėtas pagrindinis žodis, kuris turi būti MOKSLININAS.

Pavėluoti rekordiniai sprendimai

Pavėluotai gauti du **rekordiniai** sprendimai. Tai p. Tenisono iš Belgijos — 308 (iš 335 atsiųstųjų žodžių) ir p. Pažeros iš Manchesterio — 204 (iš 210). Pastarasis tikrai padarė milžinišką šuolį į priekį, gindamas salos galvočių garbę!

Dėl pavėluoto šių sprendimo gavimo, Nidos Galvosūkio komisija negalėjo šiems čempionams paskirti premijų. Tačiau neoficialiai Galvosūkio Nr.2 laimėtojai yra:

I — p. Tenisonas — 308 (Belgija), II — p. Pažera — 204 (Manchesteris), III — p. K.R. — 201 (Londonas) ir IV — p. Gumauskas — 166 (Švedija).

Tuo pačiu pranešame, kad **vienodai rašomi** žodžiai, nors ir turintieji kitą prasmę, komisijos skaitomi už vieną: pvz., mina (linus mina, veido mina, ginklas ir t.t.). Ateityje prašoma rašyti tik vieną žodį, nežymint jo kitų prasmių.

Nidos Galvosūkio Komisija

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.